

JARO | 2020

49,50 Kč | 2 € ČÍSLO

Listy

sociální práce

Informační a odborný časopis
(nejen) pro sociální pracovníky

21



Asociace poskytovatelů sociálních služeb České republiky
Partnerem časopisu je Ministerstvo práce a sociálních věcí

ROČNÍK VIII.

www.apsscr.cz
www.listysp.cz

SENI CARE – KOMPLEXNÍ PÉČE O SUCHOU A CITLIVOU POKOŽKU

JEMNÉ ČIŠTĚNÍ



REGENERACE A AKTIVACE



ÚČINNÁ OCHRANA



SENI INKONTINENCE POD KONTROLOU

LEHKÁ INKONTINENCE



STŘEDNÍ INKONTINENCE

TĚŽKÁ INKONTINENCE



Listy sociální práce



Čtvrtletník vydávaný
Asociací poskytovatelů
sociálních služeb ČR

Vančurova 2904, 390 01 Tábor,
tel./fax: +420 381 213 332,
www.apssc.cz, www.listysp.cz,
IČO 604 458 31

- **Ročník:** VIII.
- **Číslo:** 21 – JARO 2020
- **Cena:** 49,50, roční předplatné 199 Kč / 8 €
- **Vychází:** V Táboře 31. prosince 2019
(příští číslo vyjde v březnu 2020)
- **Redakce:**
Mgr. Veronika Hotová
e-mail: sefredaktor@apssc.cz
tel.: 607 056 221
- **Jazyková korektura:**
Mgr. Tamara Kajznerová a redakce
- **Redakční rada:**
Mgr. Veronika Hotová (šéfredaktorka);
PhDr. Radek Suda;
Mgr. Petr Hanuš;
doc. PhDr. Lenka Haburajová Ilavská, Ph.D.;
Ing. Jiří Horecký, Ph.D., MBA;
PhDr. Pavla Kodymová, Ph.D.;
PhDr. Filip Novotný;
Ing. Daniela Lusková, MPA;
Mgr. Michal Volák, DiS.;
PhDr. Melanie Zajacová;
Mgr. Petra Zdražilová;
Mgr. Petra Zimmelová, Ph.D.;
Mgr. David Pospíšil, DiS.;
Mgr. Bc. Andrea Tajanovská, DiS.
- **Grafické zpracování a tisk:**
RUDI, a. s., Komenského 1839, 390 02 Tábor
- **Distribuce a objednávky:**
SEND Předplatné, s. r. o.
Ve Žlíbku 1800/77, hala A3
193 00 Praha 9 – Horní Počernice
www.send.cz
tel.: 225 985 225, 777 333 370
e-mail: send@send.cz
- **Objednávky a distribuce na Slovensku:**
MAGNET PRESS, SLOVAKIA, s. r. o.
P. O. Box 169, 830 00 Bratislava, Slovensko
Tel.: 00421/2/67201931-33 predplatne
e-mail: predplatne@press.sk, www.press.sk
- **Príspevky a inzercie:** Příspěvky mohou být redakčně upravovány a kráceny. Za obsah inzercie odpovídá zadavatel. Přebírání krátkých úryvků článků je možné pouze s uvedením názvu časopisu a článku, jména autora, čísla ročníku, vydání a strany. Přebírání celých článků či jejich částí přesahujících jeden odstavec je možné pouze s písemným svolením redakce.
- **Registrace:** MK ČR E 21365, ISSN 2336-2332

Z obsahu čísla:

- 4 Úvodníky
(*Veronika Hotová, Petr Hanuš*)
- 5 Dehumanizace jako rizikový faktor používání digitálních technologií v kontextu sociální práce, 3. díl
(*Lukáš Brezina*)
- 8 Moderní metody sociální práce a síťování
(*Michaela Valentová, Daniela Havlíčková*)
- 10 Rozhovor: „Sociální pracovník by měl mít svou práci rád a vidět v ní smysl,“ říká nejlepší sociální pracovník roku 2019 Robert Knebl
- 14 Uznávání odborné kvalifikace sociálního pracovníka a pracovníka v sociálních službách získané v zahraničí
(*Renáta Hejlová*)
- 16 Kontaktní adiktologické centrum Vážka
Oblastní charity Hodonín
(*Táňa Faltisová*)
- 18 Připravované akce projektu
Systémová podpora sociální práce v obcích
(*Šárka Tovt*)
- 19 K nároku na poskytnutí sociální služby u cizinců
(*Michaela Límová*)
- 20 Otevřený dopis sociálních pracovníků ministryni práce a sociálních věcí
- 21 Věra Pohlová: Sociální práce a život ve 20. století (recenze)

Listy sociální práce

Časopis Listy sociální práce vychází v České republice a na Slovensku 4× ročně (v březnu, červnu, září a prosinci). Cena jednoho čísla je 49,50 Kč (resp. 2 €).

Členové Profesního svazu sociálních pracovníků v sociálních službách APSS ČR dostávají časopis v rámci členství.

Pro Českou republiku objednávejte na www.send.cz, tel. 777 333 370

Pro Slovenskou republiku objednávejte na www.press.sk, tel. +421 02/67201951-53

www.listysp.cz

Editorial



Milí čtenáři,

v těchto chvílích (16. 3., den, kdy byla vyhlášena karanténa České republiky) se těžko cokoli píše. Ačkoliv se snažíme nepropadat panice a nemít černé myšlenky, přeci jen situace je to nestandardní a jako každá taková nás psychicky ovlivňuje. Jelikož čekám miminko, moje úzkost sem tam výrazně stoupne i díky těhotenským hormonům – zkrátka mám o toho mrňouse strach. Cíleně jsem se tedy začala vyhýbat množství mediálních vlivů a zvolila pouze jeden informační kanál, na který se občas přes den podívám. Jedna z nejdůležitějších věcí pro zachování duševního zdraví je, řekla bych, zejména omezení sociálních sítí, kde lidé šíří paniku často nechtíc, zbytečně a hlavně proto, že nedomyšlejí, co některými příspěvky způsobí. Ale za zcela a naprosto zásadní považuji dodržování pokynů a nařízení vlády ČR a dodržování základních hygienických opatření. Jelikož nepochybuji, že čtenáři tohoto časopisu rozhodně nejsou těmi, kteří by potřebovali něco takového připomínat, spíše vyzývám k tomu, abychom ve svém okolí stále opakovali, jak důležité tyto věci jsou a jak i díky disciplíně a solidaritě můžeme dosáhnout zpomalení šíření a doufejme co nejdříve i zlepšení stavu. A solidarita se projevuje i v tom, co v posledních dnech semklo mnoho českých občanů – šití roušek pro ty, kteří je nemají, zejména sociální služby a seniory, kteří jsou nejohroženější skupinou. Je to o tolik lepší, než jen psát na sociální sítě výkřiky, jak vláda zanedbala to a ono!

Nikdy bych nečekala, že můj odchod za mateřskými povinnostmi bude tak dramatický, z důvodů, které nelze ovlivnit. Ráda bych tedy na konci svého „psaní“ poděkovala za dosavadní spolupráci zejména redakční radě a vzkázala jim, že to s nimi bylo moc fajn, i když občas trošičku „o nervy“ :-), a že se budu těšit zase v budoucnu (ačkoliv předpokládám, že se minimálně s většinou občas potkám i během mateřské dovolené). Příští editorial tak již bude na moji nástupkyni Ing. Petře Cibulkové, jež je nástupkyní více než dobrou, která si se všemi redakčními povinnostmi jistě skvěle poradí. Děkuji vám, čtenářům, za přízeň, a hlavně za to, že děláte práci, která je nesmírně důležitá a v ČR stále nedostatečně oceněná. Věřím i v tomto ohledu ve zlepšení, protože souhlasím s Petrem Hanušem, že to budete zejména vy, kteří budete řešit spousty následků novodobých společenských problémů. S přáním co nejklidnějších dní a hlavně pevných nervů a zdraví

Mgr. Veronika Hotová, šéfredaktorka ■

Úvodník



Vážení a milí, prožíváme dobu, která mění náš svět a nikdo nedokáže odhadnout, jak to celé dopadne. Říká se, že si člověk uvědomuje, jak dobře se má, až ve chvíli, kdy o své dobré bydlo přichází. Dovolená v Itálii, volný pohyb po celém světě, divadla, kina, zábavní parky, sportovní vyžití aktivně či pasivně, vzdělávání. To jsou věci, které jsme měli k dispozici jako samozřejmost. A o to jsme v zásadě ze dne na den přišli. Na dobu neurčitou. Pandemie COVID-19 je svým způsobem bodem zlomu naší civilizace. Razantní opatření omezující běžný život stíhá další, ještě zásadnější a více restriktivní. Myslel jsem si, že o důvodech zavedení zmiňovaných opatření není potřeba příliš diskutovat. Přesto se najdou v našem okolí tací, kteří mají pocit, že jejich nárok na cokoli a osobní prospěch má přednost před veřejným zájmem ochránit zdraví populace. Jsou to jakýsi velvyslanci nárokové společnosti. Jsou to ti, kteří si neuvědomují, že každý nárok, na který se odvolávají, a benefit, který si nedokáží odříct, musí být vyvážen určitou povinností a zodpovědností vůči společnosti, která benefity umožňuje.

Poděkování

Březen je tradičně měsícem, který má patřit sociálním pracovníkům. Letos připadl Světový den sociální práce na 17. března. I na tento den byla plánována konference Ministerstva práce a sociálních věcí, na které mělo být již potřetí předáno ocenění Gratias – Sociální pracovník roku. Vzhledem k aktuální situaci však nyní sociální pracovníci a pracovníce čelí v terénu spolu s jinými profesemi zatěžkávací zkoušce. Letošní ocenění proto patří všem sociálním pracovníkům a pracovnícím, ale i jejich kolegům a kolegyním ve všech organizacích a institucích. Ačkoliv sociální pracovníci svůj den v letošním roce nejspíš neslavili, je potřeba nezapomenout, jak je jejich práce důležitá, a to nejen v těchto dnech, ale i dnech „po“ COVID-19. Děkujeme.

Ministerstvo práce a sociálních věcí a Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR

Neschopnost odříct si například plánované lyžování v době, kdy je jasné, že je zde velké riziko nákazy, a následně po návratu nerespektovat karanténu, je nejen projev osobní nezodpovědnosti a hlouposti, ale hlavně projevem nemoci celé naší společnosti. Nemoci, která má potenciál nakonec současnou společnost zničit. Nemoci, která již nyní ničí společenskou smlouvu a oslabuje společenskou solidaritu. Nemocí, která bude v celé síři svých projevů zaměstnávat sociální pracovníky v blízké budoucnosti. Jsem totiž přesvědčen, že to budou právě sociální pracovníci na všech úrovních, kteří se budou snažit tuto nemoc léčit.

Dnešní budoucnost je nejistá. Až budete za pár týdnů číst tyto řádky, budete již vědět, zda dnes zavedená opatření byla účinná. Doufám, že až překonáme dnešní krizi, budeme schopni se z ní poučit. Nejen my zastupci pomáhajících profesí, ale i každý člen společnosti osobně.

Přeji vám v nadcházejícím nouzovém období hodně zdraví a sil.

Mgr. Petr Hanuš ■

Dokonalé, vid'te.

A co když někdy ne?



Obtížné životní situace mohou být zmírněny prostřednictvím sociálních služeb. Jejich poskytovateli jsou veřejné a nestátní neziskové organizace.

Vážme si jich. Sami je můžeme potřebovat.

www.muzemejepotrebovat.cz



ASOCIACE POSKYTOVATELŮ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB ČR



fb.com/muzemejepotrebovat

Dehumanizace jako rizikový faktor používání digitálních technologií v kontextu sociální práce

3. díl

Slepota – byrokracie jako systémová rakovina

Co je to digitální technologie (dále ICT¹) a jaká je její historie? Jak souvisí digitální technologie se sociální prací a pomáhajícími profesemi? Jaká rizika může digitální technologie do zmíněných oborů přinášet? Těmito otázkami se zabývá seriál článků vycházející z diplomové práce Lukáše Breziny s názvem Dehumanizace jako rizikový faktor používání digitálních technologií v kontextu sociální práce (Brezina, 2019)².

Text: Mgr. Lukáš Brezina, DiS.

VELKÝ BRATR V PŘEKRÁSNÉM NOVÉM SVĚTĚ

Na následujících řádcích se pokusím poukázat na jedno nebezpečí, které tu je od vzniku civilizace, nebezpečí, které se týká našich oborů, stejně jako našich osobních životů. Tím nebezpečím není nic menšího než byrokracie. Byrokracie, jejíž moc je znásobena technickými možnostmi dnešního světa.

„...civilizace absolutně nepotřebuje vznešenost nebo hrdinství. Jsou to příznaky politické neschopnosti. V náležitě organizované společnosti, jako je naše, nemá nikdo příležitost být vznešený nebo hrdiný. Taková příležitost může vzniknout jen za zcela nestabilních podmínek. Tam, kde jsou války, kde dochází ke konfliktům věrnosti, kde je třeba přemáhat pokušení, kde se musí vybojovat nebo ochránit láska – tam ovšem vznešenost a hrdinství mají svůj smysl... Není tu nic takového jako konflikty svědomí. Jste predestinován tak, abyste nemohl dělat nic jiného, než co dělat máte.“ (Huxley, 1993, str. 167)

Huxley³ ve svém románu *Konec civilizace aneb Překrásný nový svět* (v originálu „*Brave New World*“) popisuje dystopickou představu světa, ve kterém se lidstvo díky technologickému pokroku dobrovolně vzdalo svobody myšlení a touhy po krá-

se za „zdraví neškodnou“ drogu zvanou *soma*. Za drogu, která člověka vnitřně kontroluje a udržuje v neustálém bezstarostném opojení, v opojení bez touhy a citu, bez potřeby změny, bez potřeby uplatňovat svoje lidství.

Huxley jako by viděl svět dnešních sociálních sítí, nových způsobů komunikace a nového, neosobního vnímání reality, světa prožívaného zprostředkovaně, světa fungujícího na okamžitě potřebě uspokojení slasti. Světa domnělé slasti bez hodnoty.

Jeho knihou se nechal inspirovat i George Orwell ve svém románu *1984*, ve kterém ovšem, na rozdíl od Huxleyho, popisuje dystopickou vizi světa jako místa, kde je život každého jednotlivce podroben neustálé vnější kontrole. Kontrole myšlenek, slov, významů i pocitů. Orwell⁴ v románu *1984* popisuje svět, ve kterém neexistuje minulost, protože ta je přepsána podle potřeby *Strany*, která je jediným arbitrem pravdy, nejvyšší a nezpochybnitelnou autoritou. Autoritou tvrdě trestající jakýkoli *ideo zločin*, tedy projev lidské individuality, neposlušnosti k řádu světa *Velkého bratra*.

Dnešní realita románově-dystopická zatím není, to ale neznámá, že by nás myšlenky zmíněných autorů neměly donutit k zamyšlení nad nebezpečími, která nám technologizace společnosti přináší.

Problém ICT netkví v jejich prosté existenci, ale v záměrech, se kterými byly někým vyvinuty, někým prodávány, někým uváděny na trh a do života.

Přístup k digitálním technologiím rovná se přístup k informacím, přístup k informacím rovná se moc, moc rovná se potřeba se u ní udržet, potřeba udržet se u moci rovná se hledání způsobů, jak toho docílit.

Politika propojená s ekonomickými zájmy a zmocněná možnostmi, jež nabízí digitální technologie, je a bude rizikem nejenom pro digitalizaci společnosti, ale i naše pomáhající obory.

RAKOVINA SYSTÉMU

Proč bychom se měli obávat spojení ICT a byrokracie?

Například František Koukolík⁵ ve své knize *Mocenská posedlost* považuje za vůbec nejlepší dnešní definici rizik současného stavu byrokracie v naší společnosti (euro-atlantické) tu, již formuloval Bruce G. Charlton⁶ ve svém článku: „*The cancer of bureaucracy: how it will destroy science, medicine, education; and eventually everything else.*“; česky: *Rakovina byrokracie: jak zničí vědu, medicínu, vzdělávání; a nakonec všechno ostatní.*“ (Charlton, 2009) (Koukolík, 2018, str. 153)

Ve svém článku kritizuje mimo jiné i byrokracii všeobecné potřeby neustálého hodnocení v akademické sféře, ve které se odráží bezobsažnost hodnocení (v sociální oblasti tlak na sběr nejrůznějších dat a jejich vykazování), které se stalo byrokratickou hodnotou samo o sobě, což je v textu jedním z uvedených důvodů, na jejichž základě se B. G. Charlton domnívá,

¹ ICT – Informační a komunikační technologie (z anglického information and communication technologies). Tento pojem má celou řadu definic a významů, zahrnuje jak fyzické stroje, tak především nejrůznější softwarové nástroje, systémy, a jejich propojené sítě. Pojem ICT, ač částečně reduktivní, nejlépe vystihuje dnešní technologickou realitu digitálního světa.

² Celý text diplomové práce je k dispozici na webu researchgate.net (zde včetně

možnosti práci komentovat) nebo v repozitáři UK. Text článku z práce přímo vychází, je však upraven a doplněn.

³ Aldous Leonard Huxley (1894–1963) byl anglický spisovatel a filozof. Je považován za jednoho z předních intelektuálů své doby.

⁴ Georg Orwell, vlastním jménem Eric Arthur Blair (1903–1950), byl britský novinář, esejista a spisovatel. Ve svých antiutopických románech se zabýval nehumánností totalitních ideologií a technologií moci.

⁵ František Koukolík (*1941) je významný český neuropatolog, spisovatel a publicista. Věnuje se především popularizaci svého oboru. Ve svých knihách se však (mimo jiné) věnuje i problematice sociálně patologických jevů a příčinám jejich vzniku.

⁶ Profesor Bruce G. Charlton, M.D., britský lékař, šéfredaktor odborného časopisu *Medical Hypotheses* a vysokoškolský pedagog na University of Buckingham, Newcastle University nebo University of East London.

že se neodvratně blížíme na hranici brzkého společenského kolapsu. Jeho ostatní námítky proti byrokracii shrnul Koukolík v *Mocenské posedlosti* následovně:

- „byrokracie roste paraziticky, nekontrolované;
- růst uspišilo zavedení počítačů a internetu;
- klíčovou mutací jsou výbory tvořící zásadní rozhodnutí a jejich ratifikaci;
- rozhodování výborů je iracionální, inkohorentní, nepředvídatelné;
- výsledkem jsou náhodné variace, které jsou předmětem další selekce;
- růst a rozšiřování byrokracie jsou dány pozitivní zpětnou vazbou;
- byrokracie se propojují do sítí;
- vzniká byrokratická realita, která má jen málo společného se skutečností;⁷“ (Koukolík, 2018, str. 153).

IDEÁL BYROKRACIE

Jak by ale měla byrokracie vypadat?

Max Weber (1864–1920), německý ekonom a jeden ze zakladatelů moderní sociologie, který se věnoval moci a hierarchickým systémům, popsal *ideál byrokracie*⁸ následovně:

1. *úřední záležitosti se vedou v trvalém sledu*
 2. *úřední záležitosti se vedou tak, aby byla dodržena následující pravidla:*
 - a) *povinnost každého úředníka vykonávat nějaký druh činnosti je vymezena neosobními kritérii*
 - b) *úředníkovi se dostane moci nutné k výkonu funkce*
 - c) *donucovací prostředky, které má k dispozici, jsou přísně vymezeny, podmínky jejich užití jsou přísně definovány*
 3. *všechny úředníkovy odpovědnosti a moc jsou částmi vertikální mocenské hierarchie s odpovídajícím dohledem a možností odvolat se*
 4. *úředníci nejsou vlastníky zdrojů nutných k výkonu jejich určených funkcí*
 5. *úřední a soukromé příjmy jsou přísně odděleny*
 6. *úřady nemohou být získány jejich držiteli, například nemohou být děděny nebo prodávány*
 7. *úřední záležitosti se vedou písemně.*“ (Koukolík, 2018, str. 150)
- Weber tyto principy popsal jako ideál.

Ideál je však ve své podstatě nedosažitelný stav. Nicméně je třeba se k němu snažit přiblížit a Weberovy principy jsou platné s přechodem na Společnost 4.0 i dnes, dnes možná více než kdykoli v minulosti.

BLUDNÉ KRUIHY BYROKRACIE

Pokud totiž nebudou dodržena zmíněná pravidla, dostáváme se do bodu, který popsal francouzský sociolog Michel Crozier (1922–2013) a jenž podrobně tematizuje v knize *Mocenská posedlost* František Koukolík, totiž do bodu čtyř *bludných kruhů byrokracie*, což je popis poruch funkcí byrokratických procesů.

Poruchami byrokratických procesů jsou:

1. *neosobní pravidla;*
2. *centralizace rozhodování;*
3. *izolace vrstev a nátlakových skupin uvnitř vrstev;*
4. *vznik souběžných mocenských vztahů.*“ (Koukolík, 2018, str. 151)

Bludné kruhy jsou praktickým a velmi jednoduchým nástrojem, který nás upozorní na nebezpečí. Minimálně první tři jsou totiž žitou realitou, která nejenže s digitalizací nemizí, ale je jí ještě prohlubována. Všechny čtyři popsané poruchy v důsledku vedou k odlidštění pracovních procesů a dehumanizují vždy toho posledního v řadě, občana, zaměstnance, zákazníka, pacienta nebo uživatele sociálních služeb.

Oblast sociální práce nyní čelí výzvě, které ještě nikdy nečelila. Nabízí se jí zde totiž možnost, že pokud se jako obor nezasadí o minimální míru nastavení rozumných pravidel při digitalizaci ze strany státu k sobě samé, ale v mnoha různých oblastech také k občanům, bude čelit různým, dnes ne vždy předvídatelným dopadům digitalizace byrokracie, která nejenže hrozí dehumanizací, nýbrž je i nástrojem dehumanizace v samotném jejím principu.

LÍNÉ MYŠLENÍ

Způsoby, jakými jako lidé přemýšlíme a jak vnímáme a vyhodnocujeme hodnoty, výdaje a ztráty našeho rozhodování, popisuje Daniel Kahneman⁹ (*1934) ve své knize *Myšlení rychlé a pomalé*. Popisuje v ní dva systémy – režimy našeho myšlení.

Tyto systémy popisují způsoby, jakými se naše mysl vyrovnává s přívalem nových vjemů. Kahnemanova kniha ukazuje, jak je člověk lehce náchylný nechat se ošálit vidinou jednoduchosti a jak nám naše mozky nabízejí spíše vysvětlení světa založená na akceptaci vlastní myšlenkové *lenosti* než skutečnostech, ke kterým bychom dospěli, pokud by nám to naše myšlení umožnilo a ne zvolilo jednodušší a energeticky méně namáhavou variantu, tedy i variantu snazší v intelektuální rovině. Kahneman oba systémy popisuje následovně:

„...Systém 1 i Systém 2 (jsou) aktivní po celou dobu, kdy jste vzhůru. Systém 1 běží automaticky a Systém 2 se normálně nachází v příjemném, nenáročném režimu, kdy se využívá pouze zlomek jeho kapacity. Systém 1 nepřetržitě generuje pro Systém 2 různé návrhy – dojmy, intuice, úmysly a pocity. Pokud Systém 2 tyto podněty schválí, pak dojmy či intuice se promění v názory a úmysly či impulzy se promění v záměrnou aktivitu.

Když všechno běží hladce, což platí po většinu času, Systém 2 přijímá návrhy Systému 1 s minimálními modifikacemi.

Obecně svým pocitům důvěřujete a jednáte na základě svých přání, což je v pořádku – obvykle.

Když se Systém 1 dostane do potíží, zavolá si na pomoc Systém 2 aby přispěl podrobnějším a konkrétnějším zpracováním, které by mohlo daný problém vyřešit. Systém 2 je mobilizován, když se objeví otázka, pro kterou Systém 1 nenabízí odpověď...

Systém 2 je aktivován, když je detekována událost, která porušuje model světa, který Systém 1 udržuje...“ (Kahneman, 2012, str. 30–31)

Kahneman popisuje jednání člověka jako neustálý souboj a spolupráci Systému 1 a Systému 2 a neustálé rozhodování mezi snazším a složitějším způsobem myšlení.

Píše: „Předem nastavenou volbu člověk přirozeně vnímá jako „normální“ volbu. Odklon od normální volby je aktem udělení něčeho, což vyžaduje více cílené úvahy, obnáší více zodpovědnosti a s větší pravděpodobností vyvolá v budoucnu lítost (když se věci vyvinou špatně) než neudělení ničeho.“ (Kahneman, 2012, str. 441) Co nám tím v kontextu této práce Kahneman říká? Zcela zásadní věc – při přechodu na Společnost

⁷ (Koukolík, 2018) (Charlton, 2009)

⁸ Zdroj: František Koukolík, *Mocenská posedlost*, (2018); kniha popisující mnohá nebezpečí touhy po moci.

⁹ „Daniel Kahneman je uznávaný izraelsko-americký psycholog, který působí na katedře psychologie Princetonské univerzity. Je nositelem Nobelovy ceny za ekonomii z roku

2002 za přínos v oblasti integrování poznatků z psychologického výzkumu do ekonomických věd, a to zejména poznatků o lidském úsudku a rozhodování za nejistoty.“ (Tikkanen, 2019)

¹⁰ Digitální propast (anglicky digital gap nebo digital divide) popisuje propast mezi těmi, kteří disponují přístupem k digitálním technologiím (jako je internet, obecně pak

služby zprostředkované pomocí ICT apod.), a těmi, kteří tento přístup nemají.

¹¹ Jan van Dijk (*1952) je profesorem sociologie a komunikačních věd na Univerzitě v Twente v Nizozemí. Dlouhodobě zkoumá společenské dopady používání digitálních technologií a nových médií.

4.0 se nastavují a budou nastavovat pravidla mnoha systémů jak v organizacích, tak v rámci státu jako takového; pokud ovšem budou tyto systémy nastaveny chybně, například budou prohlubovat něčí sociální vyloučení, půjdou pro svou složitost jen ztěžka měnit a jejich chybnost bude málokdy zpochybňovat, a to i z finančních důvodů.

Jak píše dále Kahneman: „...ke ztrátám má člověk větší averzi než k ceně (nákladům) ...“ (Kahneman, 2012, str. 485) „... Thaler (...) popisoval efekt na příkladu muže, kterému brzy po zaplacení členství v tenisovém klubu vznikne tenisový loket, ale on hraje dál ve velkých bolestech, jen aby nepromarnil svoji investici. Kdybychom předpokládali, že jedinec by nehrál, kdyby si nezaplátil členství v klubu, vyvstává tu otázka: Jak může hraní v bolestech zlepšit životní úděl jedince? Domníváme se, že hraní v bolestech udržuje hodnocení členského poplatku v rovině ceny. Kdyby jedinec s hraním přestal, byl by nucen uznat, že tento poplatek je mrtvá ztráta, což u něj může vzbuzovat ještě větší averzi než hraní v bolestech.“ (Kahneman, 2012, str. 486)

Kahnemanův popis lidského myšlení vidím pro pochopení rizik spojených s technologickým potenciálem dehumanizace v sociální práci jako důležitý. Ukazuje totiž na fakt, že člověk se poddává jednodušším cestám, které vedou k výsledku, i pokud je třeba přepnout na vyšší úroveň myšlení. Tedy i to, že je komplikované chtít po člověku, aby odhalil chybu v systému, zvláště pokud je sám jeho součástí.

BANALITA ZLA

Způsob, jakým se dá nenápadně zneužít informační technologie, jsme si popsali v prvním článku na příkladu firmy IBM, respektive Dehomag, a jejím podílu na hrůzách Holokaustu.

Velmi trefně popsal zlo v kontextu dnešního digitálního světa Tomáš Sedláček v knize *Druhá derivace touhy*. O zlu píše následující: „Ve specializované společnosti lze jen těžko dohlédnout konce svých činů. A tak se často stává, nejenže levá ruka neví, co dělá pravá, ale že ani jedna z nich sama neví, co dělá – co buduje, k čemu přispívá. I my si musíme dávat pozor, abychom se tupým plněním zákonů, následováním učebnic a dobové ideologie nakonec nestali součástí systému, který namísto přispívání ke stabilitě vytváří nestabilitu.“

Banalita zla je na osobní úrovni možná jen ve velice komplexní a specializované společnosti, kdy je zlo rozděleno na tak malé části a tak zautomatizováno, že pro člověka ponořeného do dané ideologie skoro není vidět.“ (Sedláček, 2018, str. 218–219)

Dále pokračuje v textu příkladem práce marketingových expertů, reklamních strategů, psychologů, sociologů, kteří se nám snaží prodat něco konzumního života, přičemž všichni dělají nějakou zajímavou práci, jejíž výsledek se ale v důsledku nikomu z nich nelíbí.

„Na dané téma,“ píše Sedláček, „napsal (myšleno Adam Smith) knihu »Teorie mravních citů«, kde právě soucit považuje za hlavní lepidlo dobře fungující společnosti. Bez soucitu se může velice jednoduše stát, že budeme efektivně a nevědomky pracovat na systému, který se stal komplexní hříšnou strukturou plnou banality krutého zla.“ (Sedláček, 2018, str. 219) Přední americký teoretik a filosof managementu Peter F. Drucker formuluje řešení výše popsaného problému takto: „...důsledky pro společnost a ekonomiku, pro místní společenství a jednotlivce, které samy o sobě nejsou součástí účelu a poslání instituce (systému), by se měly minimalizovat a pokud možno úplně eliminovat. Čím méně je takových důsledků, tím lépe, a to bez ohledu na to, zda působí jen v rámci organizace, či v jejím sociálním nebo fyzickém prostředí.“

Je-li proto nějaký důsledek možno eliminovat ukončením činnosti, která ho vyvolává, jde o nejlepší - a popravdě řečeno jediné skutečně dobré - řešení...“

(Drucker, 2016, str. 55)

DIGITÁLNÍ PROPAST

Byrokratické procesy zkombinované se silou digitální technologie ohrožují společnost rizikem vzniku dvou skupin obyvatel.

Jedné, která bude mít schopnosti a přístup ke zdrojům pro používání ICT a všech vymožeností digitálně propojeného světa.

A skupiny druhé, která tyto možnosti a schopnosti mít nebude.

Druhé skupině díky digitalizaci reálně hrozí zhoršení životních podmínek a sociální vyloučení. Tuto problematiku shrnují pojmy *Digitální propast*¹⁰ a *Digitální vyloučení*. Těmto pojmům a tomuto jevu se dlouhodobě věnuje profesor Jan van Dijk¹¹, který tento jev popsal a oba pojmy vymyslel. Zmíněné problematice se budu podrobně věnovat v příštím díle seriálu.

MALÁ A VELKÁ NEZÁMĚRNÁ ZLA

V digitalizovaném světě může systémove nezáměrné zlo vznikat dvěma hlavními způsoby.

Jednak si nemusíme uvědomovat, že se všem lidem chce v digitálním světě žít.

Anebo jednoduše zapomeneme, že lidé mají rozdílné možnosti, schopnosti a dovednosti (bohatství, mediální a počítačovou gramotnost apod.) pro používání ICT. Zlo je banální, často působí neškodně,

velké zlo se však často skládá z malých zel a malých morálních kompromisů.

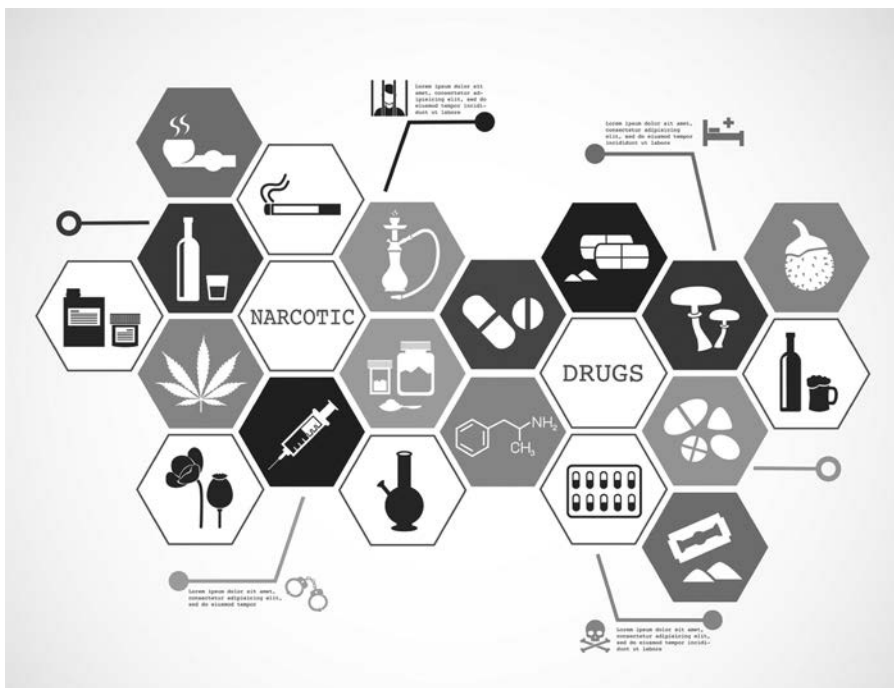
Technologie nejsou zlé, respektive neměly by být. Proto bychom při jejich používání a zavádění do praxe měli mít vždy na zřeteli, že by jejich výhody měly sloužit všem bez rozdílu, a to co nejjednoduššími způsoby, které jsou obecně srozumitelné a které nikoho nevyloučí ze společnosti jenom proto, že nechce či nemůže být součástí digitální společnosti nebo žít digitální život. ■

Bibliografie:

- Brezina, Lukáš. 2019. Diplomová práce: *Dehumanizace jako rizikový faktor používání digitálních technologií v kontextu sociální práce*, KŘS, FHS UK, [dostupné online], www.researchgate.net, https://www.researchgate.net/publication/335026140-Dehumanization_as_a_risk_factor_for_the_use_of_digital_technologies_in_the_context_of_social_work_-_Dehumanizace_jako_rizikovy_faktor_pouzivani_digitalnich_techologii_v_kontextu_socialni_prace
- Drucker, Peter F. 2016. *To nejdůležitější z Druckera v jednom svazku. 2. vydání*. Praha: Management Press, 2016. ISBN 978-80-7261-294-9.
- Huxley, Aldous. 1993. *Konec civilizace aneb Překrásný nový svět, z anglického originálu: „Brave New World“ vydaného nakladatelstvím Penguin Books Ltd, Harmondsworth, Middlesex, England. 1967., překlad: Josef Kostohryz a Dr. S. Berounský; Praha: v nakladatelství Horizont vydalo nakladatelství ORFEUS Szalai & Smolan. 1993. ISBN 80-85522-27-6.*
- Orwell, George. 2009. 1984. Praha: Levné knihy, překlad: Eva Šimečková, 261 s. Československý spisovatel. ISBN 9788073098087.
- Koukolík, František. 2018. *Mocenská posedlost. 2. vydání*. Praha: Karolinum, 2018. ISBN 978-80-246-3916-1.
- Charlton, Bruce G. 2009. *The cancer of bureaucracy: how it will destroy science, medicine, education; and eventually everything else*. ScienceDirect. [Online] Elsevier Ltd., 2009. [Citace: 6. 2. 2020.] (online publikováno v červnu 2010). <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0306987709007956?via%3Dihub>.
- Kahneman, Daniel. 2012. *Myšlení rychlé a pomalé. 1. vydání*. Brno: Jan Melvil Publishing, 2012. ISBN 978-80-87270-42-4.
- Tikkanen, Amy. 2019. *Daniel Kahneman*. Encyclopædia Britannica. [Online] Encyclopædia Britannica, inc., 1. 3. 2019. [Citace: 5. 2. 2020.] <https://www.britannica.com/biography/Daniel-Kahneman>.
- Sedláček, Tomáš. 2018. *Druhá derivace touhy – Člověk duše-vnější. 1. vydání*. Praha: 65. pole, 2018. ISBN 978-80-88268-12-3.

Moderní metody sociální práce a síťování

Při realizaci projektu „Systémová podpora rozvoje adiktologických služeb v rámci integrované protidrogové politiky“¹ zadal a zpracoval odbor protidrogové politiky Úřadu vlády České republiky již celou řadu analýz a studií. Jedním z externě zpracovaných materiálů je Metodika moderních metod sociální práce a síťování, kterou v rámci veřejné zakázky zpracovala Společnost Podané ruce, o. p. s.



Text: Michaela Valentová,
Daniela Havlíčková

Cílem práce bylo poskytnout metodickou podporu pro zefektivnění a zkvalitnění práce v adiktologických službách. Vzdělávání a rozvoj kompetencí pracovníků v adiktologických službách, pracovníků v sociálních službách, sociálních pracovníků a pracovníků pomáhajících profesí, kteří pracují s osobami závislými či ohroženými závislostí na návykových látkách, je třeba považovat za důležitou součást podpory rozvoje adiktologických služeb. Autoři (Pavel Nepustil, Markéta Geregová, Magda Frišaufová a další spolupracovníci Společnosti Podané ruce, o. p. s.) vychá-

zejí z předpokladu, že obecné metody terénní, institucionální, ale i komunitní a ambulantní sociální práce jsou již dávno známy a dobře popsány. Odborníci v adiktologických službách samozřejmě znají základní metody (kontaktní práce, sociální poradenství, případová práce, streetwork, krizové intervence, psychoterapie v sociálních službách, i jejich nástroje rozhovor a pozorování) i specifické metody sociální práce, jako jsou poradenský rozhovor, diagnostický rozhovor, rolové hry, brainstorming, konfrontace, zadávání domácích úkolů, rozhodování na papíře, reflexe² apod. Soustředili se proto především na nové, inovativní metody, z nichž mnohé se již osvědčily jak v zahraničí, tak

i v České republice. Nově zpracovaná metodika tak klade důraz na metody, které vnímají potřeby člověka celistvě ve všech bio-psycho-socio-spirituálních aspektech, a může tak posloužit především pracovníkům, kteří jsou zodpovědní za vzdělávací procesy v uvedených službách, zaměstnancům vybraných profesí veřejné správy a krajským a místním protidrogovým koordinátorům.

INOVATIVNÍ METODY SOCIÁLNÍ PRÁCE V ADIKTOLOGICKÝCH SLUŽBÁCH

Kritika tradiční sociální práce přinesla k osvědčeným metodám další impulsy a nová řešení. V úvodu metodiky se autoři vyrovnávají s námitkami odborné a laické veřejnosti, která s nedůvěrou vnímá termíny „kritická“ nebo „radikální“ sociální péče. Případová sociální práce zaznamenala v posledních dekadách výrazný posun k systémovému řešení. Řadu případů není totiž možné chápat jen tradičně jako osobní selhání jedince či rodiny, ale je nutné kriticky reflektovat i socio-ekonomické struktury, které k tomuto selhávání mnohdy zákonitě vedou.

Autoři proto zvolili jako východisko diskurzivní analýzu, která se zabývá rozbořením psaného, mluveného i znakového vyjadřování sociální reality. Učí tak lépe porozumět zkušenostem cílových uživatelů sociálních služeb a citlivěji vnímat i jazyk, který se v terminologii sociální práce využívá. V současné době používají i pomáhající profese slova jako klient, zakázka, oboustranný podpis smlouvy, monitoring, evaluace, zhodnocení efektivity, cílová skupina nebo management. Posun terminologie od pacienta ke klientovi tak manifestuje přechod od medicínského pohledu k jinému, spíše manažerskému, který ale stejně tak brání v navazování rovnocenných a důvěrných vztahů mezi uživateli a poskytovateli služeb. Diskurzivní analýza jako

¹ Projekt „Systémová podpora rozvoje adiktologických služeb v rámci integrované protidrogové politiky“, reg. č.: CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_030/0003035, byl podpořen z Operačního programu Zaměstnanost a financuje jej Evropský sociální fond.

² GABRIELOVÁ, J. (2017) Metody a techniky sociální práce. Studijní text. Vysoká škola polytechnická Jihlava. Katedra sociální práce, s. 11–15.

³ Více o významu recovery koučing, peer konzultant či peer mentor a peer lektor je možné najít např. na stránkách <https://www.zotavenibrno.cz/home/jaky-je-rozdil-mezipeerem-a-recovery-koucem>.

⁴ Podle Zotavení Brno jsou recovery koučové ve svém základu peer pracovníci. Jsou to lidé, kteří mají zkušenost se zotavením svým nebo svého blízkého a můžeme tedy s klidem říct, že

pro ty, kteří také procházejí zotavením, fungují jako peer pracovníci. Z peer pracovníka se ale člověk recovery koučem stává tím, že se (systematicky) učí pracovat se svou zkušeností. Učí se ji používat tak, aby mohl co nejlépe pomoci ostatním lidem v podobné situaci.

„Zřízení funkce krajského protidrogového koordinátora již není povinné, kraje ale musí jednou za 10 let přijmout krajskou strategii protidrogové politiky a zabezpečit na úrovni kraje základní síť adiktologických služeb, takže průběžná práce na vytváření kontaktů a spolupráce je potřeba.“

kvalitativní výzkumná metoda usiluje o lepší chápání pozice a zkušeností uživatelů služby.

Ve druhé pol. 20. století začaly snahy osvobodit lidi od společenských tlaků a měnit i samotné sociální struktury. Současná teorie sociální práce vychází z předpokladu, že selhává adaptace jedince na principy fungování sociálních struktur. Proto se kritická sociální práce zaměřila i na další témata, jako jsou analýza a pochopení společenských struktur, zasazení individuálního problému do kontextu historie, ekonomických a politických podmínek, kritická reflexe a sebereflexe, které pomáhají při hledání nových způsobů řešení, jež by přinesla opravdovou změnu. S kritikou socio-ekonomických struktur se tak začaly objevovat metody kritické případové práce, úsilí o „zmocňování klientů“, tedy jejich posilování, aby byli schopni řešit své vlastní problémy (empowerment, advocacy), komunitní sociální práce a sebeorganizace svépomocných skupin, ale i boj s internalizací oprese a awarenessové strategie.

Práce se tak soustředila na některé vybrané inovativní metody práce podporující především empowerment, zotavení a specifické potřeby vybraných cílových skupin.

Empowerment aktivizuje marginalizované skupiny a jedince a pomáhá jim k tomu, aby získali kontrolu nad svými životy a začali se podílet na řešení a změně společenských institucí a struktur. Mezi nově využívané nástroje přiřadila metodika participativní praxi, využívání peer³ práce, komunitní práci, komunitní organizování a divadlo utlačovaných.

Metodika se také věnuje podrobněji metodám podporujícím zotavení (recovery). To vychází v první řadě z práva na sebeurčení, snaží se plně využít potenciál jedince a dojít ke změnám, které zlepšují zdraví a životní pohodu. Popsané jsou tak zde metody poradenství zaměřené

na řešení, psychoterapie zaměřující se na snižování rizik, incentivní (pobídkové) terapie, recovery koučování⁴ a využívání přechodového bydlení.

Ze zkušeností také vyplynulo, že je třeba upravit způsob adiktologické práce i podle různých specifických kontextů, resp. podle cílových menšin (např. práce s romskými a vietnamskými uživateli drog), s rodinami, ženami, nastávajícími matkami, s dětmi, mládeží a seniory. Svá specifika má i práce s lidmi ze sexbyznosu a po výkonu trestu, v substituční léčbě a s duální diagnózou.

SÍŤOVÁNÍ

Druhou oblastí, jíž se metodika věnovala, je oblast síťování (networking). Vychází z významu spolupráce na všech úrovních a popisuje v první řadě dvě metody, které se zaměřují na síťování v rámci případu – tedy rodinné konference a otevřený dialog.

Na rozdíl od případových konferencí ustupují při rodinné konferenci odborníci do pozadí a jejich hlavním úkolem se stává podpořit širší rodinu v tom, aby se sešla a podílela se na řešení problému. Metoda se využívá hlavně v situacích, kdy hrozí odebrání dítěte nebo dítě již bylo umístěno do náhradní rodinné péče, případně kdy je vhodné dítě v náhradní rodinné péči podpořit při kontaktech s vlastní rodinou.

Otevřený dialog (OD) se zaměřuje především na okamžitou pomoc lidem v psychotických krizích, v současnosti se však začíná uplatňovat i v práci s jinými skupinami lidí, například u lidí s tzv. duální diagnózou. Primárním účelem je nastartovat a podpořit léčebný proces lidí v psychotických krizích, provázet je a koordinovat péči v rámci přirozené sociální sítě klienta a v jeho prostředí. Tým otevřeného dialogu zůstává stabilní, zajišťuje kontinuitu péče, podporuje dialog a je schopen reagovat na rychlé změny podmínek.

„Na rozdíl od případových konferencí ustupují při rodinné konferenci odborníci do pozadí a jejich hlavním úkolem se stává podpořit širší rodinu v tom, aby se sešla a podílela se na řešení problému.“

Téma síťování je dále v metodice zastoupeno třemi nástroji, které přispívají k propojování systémů. Jedná se o síťování pomocí mobilních aplikací, pomocí Facebooku a využívání kolaborativních informačních technologií.

Na nejnižší, lokální úrovni, zařazuje metodika případový management (case management), který považuje za klíčový nástroj síťování a podmínku efektivního využívání zdrojů. Autoři vnímají jak individuální, tak týmový model case managementu jako nástroj, který – pokud je poskytován v přirozeném prostředí klientů – pak zajišťuje kontinuitu péče, uzpůsobuje podporu klientů jejich potřebám, prosazuje jejich zájmy a omezuje problémy vycházející z fragmentace služeb, fluktuace pracovníků a nedostatečné koordinace mezi poskytovateli.

Problémem je, že síťování služeb pro uživatele drog a závislé nemá obvykle nikdo oficiálně na starosti. Poskytovatelé sociálních služeb jsou pod tlakem jednoletého vícezdrojového financování a způsobu vykazování výkonů nuceni soupeřit o klienty, pro něž bývá obtížné orientovat se v nabídce služeb. Pokud se v dané oblasti podaří sestavit koordinační tým schopný využít participativní skupiny, zejména lidi s vlastní zkušeností, pomáhá to zapojit všechny důležité aktéry, zlepšit nabídku služeb i efektivitu využívání stávajících zdrojů.

Situace je obdobná i na krajské úrovni: Zřízení funkce krajského protidrogového koordinátora již není povinné, kraje ale musí jednou za 10 let přijmout krajskou strategii protidrogové politiky a zabezpečit na úrovni kraje základní síť adiktologických služeb, takže průběžná práce na vytváření kontaktů a spolupráce je potřeba.

Koordinaci sítě protidrogové politiky na národní úrovni zajišťuje Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky, která je zodpovědná za tvorbu Národní protidrogové strategie a jejího Akčního plánu. Koordinace „zdola“ se často zaměřuje přímo na síťování a sdílení dobré praxe. Metodika se také podrobněji zabývá síťováním mezi sociálními a zdravotními službami, které je nezbytné jak pro zajištění kontinuální a kvalitní péče, tak i z hlediska efektivity služeb. Síťování je využíváno i ve zcela specifických situacích, jako je domácí násilí, chudoba, bezdomovectví, těhotenství a další. Celou metodiku ilustrují konkrétní příklady, často rozepsané do kroků, které usnadňují využití příkladů v praxi. ■

Metodika je dostupná z webových stránek projektu www.rozvojadiktologickychsluzeb.cz v záložce Výstupy projektu

„Sociální pracovník by měl mít svou práci rád a vidět v ní smysl,“

říká nejlepší sociální pracovník roku 2019 Robert Knebl

Proč jste si zvolil práci sociálního pracovníka? Je to přeci jen pomáhající profese, která je vnímána společností jako ženská.

Proč jsem si zvolil tuto profesi? Kratší verze, nebo delší verze? Ta stručnější verze vychází ze tří pro mě zásadních faktů. 1. Vidím v tom smysl. 2. Baví mě to. 3. Naplňuje mě to.

Ta delší verze je, že pomoc druhým lidem vnímám jako své životní poslání. Cesta k profesi byla v podstatě nasměrována už v dětství. Od malička jsem intuitivně pomáhal lidem, především díky osobní zkušenosti a kontaktům z ulice. Další rozhodnutí bylo přihlásit se na školu s pomáhajícím oborem. Patřím k těm, kteří by se mohli zařadit do kolonky „dítě ulice“. A to byla dozajista škola života. A tehdy jsem si uvědomil, že bych rád pomáhal jiným, aby nemuseli zažívat to, co já. Nebo aby si uvědomili, že jsou různé možnosti pomoci, o kterých jsem například já v dětství nevěděl. Už od dětství pro mne také bylo nepřijatelné, když vítězilo zlo či nespravedlnost, a vždy jsem se snažil být na straně těch, kteří potřebovali pomoc (slabší, ublížení, kteří se nemohou či neumějí bránit). Od toho se možná odvíjelo vše další. Na ulici a v blízkém okolí, kde jsem bydlel jako dítě, žilo mnoho mých vrstevníků, kteří měli své problémy (krádeže, drogy, agresivita) a z nichž mnozí dříve nebo později skončili ve vězení, ve výchovných ústavech, v terapeutických komunitách, jako uživatelé K-center a bohužel někdy i velmi brzy skončili se svým životem. Proto jsem se rozhodl být užitečný a smysl či poslání jsem uviděl v tom, že budu pomáhat lidem, aby byl svět pro každého lepším místem. Velmi mě oslovilo studium na již zmíněné Střední pedagogické škole ve Znojmě, obor vychovatel a humanitární pracovník, a pak jsem byl rád, že jsem získával praxi již ve studentských letech jako dobrovolník či jako peer aktivista – preventivní pracovník na školách pro své vrstevníky. Práce s lidmi mě naplňovala čím dál více a začal jsem sám dobrovolně jezdit na různá setkání skautů, ale i profesní kurzy, až jsem se nakonec rozhodl i dostudovat VŠ a zakotvit buď v sociálních službách, či v pomáhající profesi ideálně v oblasti školství, konkrétně



děti a mládeže. Při zaměstnání jsem pak dostudoval bakalářské a později i magisterské studium oboru sociální pedagogiky. Jsem tedy rád, že mohu naplňovat své životní poslání: „Žij svůj sen“ – pomáhat lidem aplikovat principy úspěchu do jejich života, aby se dostali z místa, kde jsou, tam, kde být chtějí. A že je profese sociálního pracovníka vnímána jako ženská? Mně vlastně vždy bylo příjemné být a spolupracovat s kolektivem žen, takže jsem si na tuto skutečnost zvykl (*úsměv*).

Jaký by podle vás měl být sociální pracovník? Jaké jsou jeho klíčové vlastnosti?

Co je v našem oboru alchymie úspěchu a štěstí? (*směje se*) Teď asi odpovím ze široka a bude to znít nejspíš jako klišé či obecná moudra, ale takovou zkušenost mám já. Základem je dle mého mít rád svou práci a vidět v ní smysl. Vědět, co dělám, proč to dělám a kam směřuji. Pak dle mého člověk sám najde cestu. Rozhodnout se pracovat s cílovou skupinou, která mi bude profesně sedět. Vzdělávat se nejen v oboru, ale i v osobním rozvoji. Umět naslouchat klientům i kolegům.

Umět vidět možnosti, potřeby a potenciál u klientů, se kterými spolupracujete. Být ochoten se učit od nejlepších. Být vytrvalý. Zaměřit se na rozvoj svých znalostí, dovedností a schopností. Pracovat se svými silnými stránkami a slabé stránky umět eliminovat či je vyřešit. Zároveň si dovořit být nedokonalý a chybovat, avšak neustále se zlepšovat. Já tolik věcí neumím, neznám, nedovedu, ale to přece neznamená, že se to nemohu naučit. Důležité je soustředit se na vytvoření úspěšného týmu, který bude mít výsledky, dodržovat principy, které fungují, a zároveň se nebát riskovat a zkoušet nové metody. A hlavně se nezbláznit a nevzdávat to, když se nedaří. Ideálně být vnitřně spokojený, jak já říkám „vyzenovaný“ (pro mě to znamená být ve vnitřním klidu a vyzrálý), a nemít více problémů než klient sám (*usmívá se*), to byl samozřejmě vtip. Také nebrat si věci osobně, nevytvářet si scénáře, domněnky a své soudy o klientovi. Pokud se ale zmíníme o klíčových vlastnostech, tak samozřejmě záleží také na tom, s jakou cílovou skupinou sociální pracovník pracuje, zdali je cílovou skupinou umírající, nebo třeba drogově závislý. Všechny tyto

skutečnosti hrají podstatnou roli v tom, jaké klíčové vlastnosti by pracovník měl mít. V univerzálním pojetí vnímám jako důležité, aby byl pracovník v sociálních službách lidský, autentický, empatický, uměl v určitém směru udržet profesionální hranice a dovést klienty k efektivnímu řešení jejich nepříznivé životní situace, pokud je to ovšem reálné a možné. Jeho výsadou by měly být dozajista komunikační dovednosti. Pokud má v sobě pracovník týmového ducha a není sólista, tak je to v některých službách dobrý základ, jelikož spolupráce v naší sféře je významnou záležitostí. A málem bych zapomněl na emoční stabilitu. Umět pracovat se svými emocemi, reakcemi na různé situace a události, které přijdou, to je velkou výhodou, ať už v krizových situacích, nebo v obecné rovině. Schopnost naslouchat a také se neustále rozvíjet a mít schopnost sebereflexe (umět si dát sám sobě zpětnou vazbu, co jsem s klientem nebo v týmu mohl udělat lépe či jinak), a ideálně, když je to doprovázené smyslem pro humor. Ten umí odlehčit tolika zátěžím! Každý úsměv a lehkost bytí je k nezaplacení.

Proč si myslíte, že je profese sociálního pracovníka v ČR na rozdíl od zahraničí nedocenená?

Tuto otázku si kladu velmi často. Nemohu nějak přijmout, že jsou pomáhající profese u nás ve společnosti tolik nedocenené. Ať už z finančního hlediska, či společenské prestiže. V některých jiných evropských státech mají pracovníci několikanásobně vyšší platy, větší prestiž i hodnotu. A proč ne u nás? Nevím. Možná proto, že se lidé bojí říct svůj názor či rezignovali na změnu. Bojí se cokoliv říct, aby to pro ně nemělo nějaký dopad? Protože vrcholový management či politické zastoupení tomuto oboru nevěnují dostatečnou pozornost v oblasti personálního ohodnocení. Protože se tady až hasí, místo toho, aby se preventivně vyřešila dlouhodobá otázka fluktuace pracovníků, kompetentnost pracovníků, vzdělanost a větší výběr uchazečů o sociální práci. Příkladem je finanční dotace. Ty jsou bohužel velmi často nejasné do poslední chvíle začínajícího roku nebo je jich nedostatek na další období fungování. Proč se neřeší financování na více než 1 rok? Proč to není například na 3–5 let? Podobný systém financování byl například i z Evropských strukturálních fondů. Do teď je nejednotnost krajů v různých oblastech vůči sociálním službám, nehledě na fakt, že se neshodnou kolikrát ani kraje s MPSV. To je zkrátka zoufalá situace. A v těchto podmínkách není ani prostor na rozvoj perso-

nální politiky, nejen finančního odměňování. Na některých pozicích se mění lidé po roce či do dvou let. Zaměstnanec ještě ani pořádně nepochopí systém a už je tam někdo jiný. Jestliže se toto děje na úrovni nejvyšší, tak se není čemu divit, že jsme v celoevropském srovnání země, která sice poskytuje kvalitní služby, ale finanční ohodnocení pracovníků je až na místech zadních. V každé neziskové organizaci by měla být osoba, která je kompetentní řešit personální odměňování, ale bohužel je to oblast, která je dle mého podceňována již roky. Místo ocenění vnímám v lidech nejistotu, strach, nejasnost v poskytování služby, ale to souvisí i s přijetím kvalitních uchazečů a růstem oboru. Když se přijme osoba, která nesplňuje požadavky, tak jde samozřejmě kvalita práce dolů. A pokud nepřijmeme toho člověka vůbec, tak nemáme pracovníky, kteří by naplňovali požadované indikátory. Začarovaný kruh. Řada chytrých hlav si přehazuje danou záležitost jako horký brambor, ale nikdo vlastně nechce být za celou situaci zodpovědný. Nebo už na to nemá ani sílu. Na vyhořelých manažerech v neziskovkách, kteří už na změnu rezignovali, můžete vidět, že se reálně nic nemění. Je to smutný obrazek celé situace v ČR.

Upřímně, toto není nastavení, které je pro sociální služby v naší republice zdravé, kde je každý druhý zaneprázdněn či dokonce už rezignoval na nějaké změny a kroky ve prospěch lidí. Lidé hledají jednoduché a dobře ohodnocené řešení. Proč dělat za 20 000 Kč na celý úvazek, když mohou dělat za 45 000 Kč za 0,7 úvazku a ještě budu mít 13. plat a spoustu dalších benefitů, o kterých se nám ani nesní? A to nemusí jezdit daleko. Stačí k sousedům do Rakouska či Německa. Jelikož bydlíme kousek od hranic (cca 15 km), tak řada

mých přátel jezdí pracovat do Rakouska za 2–3násobek platu a menší úvazek či klidnější práci. Vyplatí se jim to. Přijde mi až úsměvné, že se v České republice stává realitou situace, že čím více člověk ví, tím více se mu naloží práce. Vtipem zůstává, že od něho očekáváme více a vyžadujeme od něho více, najednou se objeví jako spasitel. Odměna? Zpravidla žádná. A pak se to v řadě firem pojmenovává jako profesní rozvoj zaměstnance. To jsem viděl v různých službách a v různých nestátních neziskových organizacích, ale odpovídající finanční ohodnocení či jiné benefity, těm tolik pozornost věnována není.

Je něco, co byste chtěl ve své práci zlepšit?

Rozhodně ano. Tuto otázku si pokládám každý den po službě. Jak jsem zmínil výše, tak financování služeb. Ideálně mít financování na 3–5 let, ale to je spíše záležitost politická a věc vrcholového managementu. Mít lepší, vhodnější a důstojnější prostory pro poskytování práce, ovšem toto přání je opět o rozhodnutí jiných osob a o financování. Realizovat investiční projekty v praxi je, jak vědí mnozí z nás, pěkný oříšek. A pokud se budu držet toho, co bych chtěl změnit já? Chtěl bych v práci vše zjednodušovat a vyhnout se administrativní zátěži a byrokratickým záležitostem, které pracovníky jen demotivují a okrádají je o smysl jejich práce. Tento rok se chci více věnovat jak svému týmu, tak i vzdělávání, rozvojovým auditům či metodickému vedení v různých službách v ČR, kde mě budou potřebovat. Předávat více know-how. Jestliže je totiž člověk v pomáhající profesi úspěšný a fungují mu pravidla či principy, které přinášejí výsledky, tak je ideální, když své zkušenosti předává dál.



A naopak, co se vám za vaši více než 18letou praxi povedlo?

Zůstat v oboru. Být jedním z těch „služebních dinosaurů“ na poli nízkoprahových služeb je pro mě vlastně malé vítězství. Proměnit svůj život z „dítěte ulice“ na osobnost, která se dostane na vrchol v oboru a pomáhá lidem. Jak už jsem zmínil v předešlé otázce, já se stále držím stejných pravidel, která fungují, a když se řídíte něčím, co funguje, tak je dobré u toho vydržet a samozřejmě se dále obohacovat vzděláváním a zkušenostmi lidí, se kterými si můžete navzájem pomáhat. Mám zkušenost, že každý může dospět k podobným výsledkům. Stačí se rozhodnout, co vlastně chce, věřit, že je to možné, a postupovat podle řady pravidel, jelikož základy jsou pro všechny lidi a všechny profese stejné. Ale to by bylo možná na knihu. Pokud chcete slyšet konkrétní výstupy, výsledky a projekty, tak se možná budu opakovat, ale jsem rád, že jsem rozjžděl jako jeden z prvních streetworkerů ve Znojmě K-centrum, jsem rád, že jsem rozjel či zakládal i jiné terénní formy, projekt marigotka, že lektoruji, metodicky vzdělávám, že příběhy klientů, se kterými jsem spolupracoval, mi dávají zpětnou vazbu, že kontakt se mnou klientům dal smysl. Za těch 18 let za mnou přišly desítky lidí, kteří děkovali za podporu a pomoc. Někdo je mi vděčný, že díky spolupráci s mojí osobou našel životní směr, a jiní zase za to, že nespáchali sebevraždu. Pokud vám přijdou říct, že kontakt či rozhovor se mnou jim pomohl postavit se na nohy a žít život jinak, tak je to vítězství všech.

Je nějaký příběh klienta, který vám utkvěl v paměti?

Každý člověk je důležitý a každý člověk vnímá svou situaci ze svého úhlu pohledu, proto bych nerad zmínil jeden příběh a pak si řekl, proč jsem nedsdílel raději jiný. Proto odpovím zase jen otázkou: Jen jeden příběh? Jsou už jich desítky, za těch pár let vlastně stovky. Většinou na tyto lidi vzpomínám anonymně a vyprávím jejich příběhy jako příklady dobré praxe při vzdělávání, pokud se to tématem prolíná. Když lektoruji o drogách, tak samozřejmě vytahuji příběhy klientů z tohoto prostředí, když hovořím o poruchách příjmu potravy, tak zase zmiňuji tyto, a když v poslední době hovoříme o kyberšikaně a filmu V síti, který šel aktuálně do kin, tak zmiňuji konkrétní úspěšné příběhy dívek, které jsme zastavili před sexuálními predátory atd. Logicky veřejnost nejvíce chytne za srdce takové příběhy, kdy jsem zachraňoval život v pravém slova smyslu, a ano, i takové se staly. V tom

jiném rozměru jsou to příběhy lidí, se kterými se při spolupráci vytvořila silná důvěra a díky společnému úsilí u nich došlo k proměně. V rámci služby, ve které teď pracuji, jsem vděčný za širokou a rozmanitou klientelu, kterou umíme zaujmout jak ve virtuálním prostoru, tak na ulici či přímo v nízkoprahovém klubu. Je příjemné vidět konkrétní spolupráci s různorodou cílovou skupinou s věkovým rozpětím od 11 do 26 let, ale i rozdílností v potřebách a nepříznivých životních situacích,



ve kterých se nacházejí. Proto se tu mísí lidé od jedničkářů, „průšvihářů“ přes vysokoškoláky, středoškoláky až po klienty, kteří mají základní vzdělání a pohybují se či žijí „na ulici“, nebo těhotné matky, různé etnické menšiny, je tu i rozmanitost témat (drogy, poruchy příjmu potravy, kyberšikaná, vztahy, rodina, škola a mnohé další). Mluvíme zde o 200 lidech ročně, kteří potřebují podporu a pomoc naší sociální služby. Když začnu mluvit o jednom, vybaví se mi hned další a další a další. Zkrátka, každý krok klienta ke změně, který vám přijde poděkovat, že se jeho životní situace změnila, nebo si chce povídat dále o svých potřebách, chce žít lepší život a je ochoten pro to i společně s pracovníkem něco udělat, je pro mě příkladem dobré praxe. Věřím, že řada kolegů v oboru pomohla stovkám lidí s jejich individuálními plány či přáními, ale pro mě jsou všechny cenné a jedinečné.

Byl jste u zrodu několika služeb. Která je pro vás, řekněme, ta nejvíce srdcová? Jaké nejtěžší překážky bylo nutné překonat?

Srdcovou záležitostí je pro mě vždy ta, ve které aktuálně působím. Já totiž když něco rozjždím nebo jsem u zrodu něčeho a pak z té služby odejdu, tak nemám potřebu si k ní vytvářet nějakou silnou vazbu. Nevnímám to jako „svoje dítě“, jak se tak říká. Vnímám to, že jsem zde udělal kus dobré práce s týmem a pak je čas jít dál. Čas na změnu a věnování se na 100 %

jinému projektu, ve kterém právě jsem. Ovšem musím přiznat, že rád vzpomínám na éru v NZDM Nadosah v Bystřici nad Pernštejnem spadající pod Oblastní charitu Žďár nad Sázavou, ale to úplně z jiného důvodu než profesního. Díky rozhodnutí jít pracovat mimo své rodné město Znojmo na Vysočinu jsem měl možnost poznat svoji současnou přítelkyni, která do teď pracuje ve stejné organizaci jako personalistka. To znamená, že mi obor přinesl do života spřízněnou duši a pro mne životní partnerku. A překážky, které jsem musel překonat? Každá služba s sebou nesla nutnost překonání určitých překážek. U své profesně první služby (K-centrum ve Znojmě), kterou jsme společně s týmem (tehdejšími vedoucími Bc. Janem Syrovým a kolegyní Dagmar Škardovou, DiS.) zakládali a rozjžděli na zelené louce, jsem byl tehdy na začátku profesní kariéry, takže jsem se učil základům sociální práce, o které jsem neměl ani zdání. A nové věci vždy vyžadují velké úsilí a energii. A udělal jsem spoustu věcí, které bych teď udělal jinak. V NZDM v Bystřici nad Pernštejnem, které jsem s týmem rozjžděl už jako vedoucí a zároveň streetworker terénní formu, jsme zase museli čelit úplně jiným záležitostem, např. konfliktům se sousedy, s klienty, znovuzrození nízkoprahového klubu, nastavení nových funkčních vztahů s pomáhajícími sítěmi a sociálním odborem města včetně starosty. Rozjžděli jsme zde i projekt s klienty ohledně zřízení nového skateparku a nastavili dobrou komunikaci s městem, což se například 12 let předtím nepodařilo. Výsledkem byl fungující skatepark. Také jsme se zde s klienty zapojili do natáčení prvního historického dokumentárního filmu o nízkoprahových službách „Čekárna na dospělost“. Když jsem pak například přešel zpět do svého rodného města, do znojemského „nízkopraháče“, rozjžděli jsme streetwork v podobě pěšího i marigotkového terénu – to by ovšem vydalo na brožurku, ne na krátkou odpověď.

Zasahuje vám vaše profese do soukromého života? Pokud ano, jak oddělujete profesní život od toho soukromého?

Čím jsem starší, tím více se snažím, aby profese do mého soukromého života zasahovala, pokud možno, co nejméně. A pokud se z nějakého pádného důvodu tyto dvě oblasti prolínají, tak jen v situacích, které se k tomu nabízejí a jsou přínosné pro všechny zúčastněné strany.

Co vás ve vaší práci povzbuzuje, z čeho čerpáte energii?

Povzbuzuje mě nenucená upřímná zpětná vazba od klientů či kolegů, kteří mi sdělí, že jim setkání se mnou v jejich životě významně pomohlo. Povzbudí mě, když se díky naší spolupráci zlepší kvalita jejich života, ať už z profesního, či osobního života. Povzbuzuje mě v práci, když se podaří zrealizovat projekt, který má smysl a hodnotu, dále dobrá nálada týmu a jejich profesní růst. A z čeho čerpám energii? Sám ze sebe a z aktivit, které mi dodávají vnitřní sílu. A samozřejmě mě nabíjí i setkání s nejbližšími (přítečkyně, synové) či přáteli, které jsou pro mě v životě nejdůležitější. Z aktivit bych zmínil např. neustálé ponoření do osobního rozvoje, do četby knih, sledování motivačních filmů, účast na seminářích zaměřených na osobní růst, rád chodím do sauny, do přírody, poslouchám hudbu, sportuji a učím se novým přístupům v oboru i v životě, jak být šťastnější, spokojenější, úspěšnější. Když si vzpomenu na to, kde čerpám energii, tak se mi často vybaví záležitosti, ze kterých mají ostatní paradoxně strach. Já to mám nastavené v hlavě tak, že události či situace, které do mého života přicházejí, vnímám jako příležitosti, výzvy, a pak se mi snadněji žije, než když se zaměřím na to, že je to „problém“, jak to vnímá většina lidí. A naopak u věcí, které fungují, tak ty vnímám jako dary, požehnání a znamení. Umím si zkrátka nastavit mysl „jinak“ než řada lidí. energii čerpám, když vystupuji ze své komfortní zóny. Bylo to např. dobrodružství v podobě závodu v autostopování (2x jsem se kvalifikoval na MČR v autostopu, které se jelo po Evropě), dále jsem absolvoval firewalking, chození po střepech, tandemový seskok ze 4000 metrů apod. Výčet toho, z čeho čerpám energii, je opravdu dlouhý, ale v podstatě jsou to i malé každodenní rituály, které souvisejí s péčí o sebe či své tělo (např. ranní studená sprcha, voda s citrónem a mátou, zelený čaj přes den), pravidelné návštěvy v čajovně, sdílení

času s přítelkyní atd. Pomáhá mi řada záležitostí.

Co pro vás znamená ocenění nejlepší sociální pracovník?

V první řadě si myslím, že si toto ocenění zaslouží desítky lidí v ČR, takže bych chtěl vybědnout kolegyně a kolegy v oboru, ať nominují v příštím roce opravdu někoho, kdo si to zcela určitě zaslouží, a že jich kolem sebe máme! A co to znamená pro mne? Cítím vděčnost za nominaci i samotné ocenění. Do poslední chvíle jsem vůbec netušil, jak to celé dopadne, a až v Praze, když herečka Hana Maciuchová zmínila mé jméno při vyhlašování, mi došlo, že jsem vítězem. Myslím si ale, že za individuálním oceněním je vždy vidět i práce spolupracujících lidí, jak týmu, vedení, tak organizací. Určitě je fajn, že existují nějaké ceny v rámci oboru sociálních služeb či sociální práce, protože uznání je jedna z věcí, které si zasluhuje většina lidí v našem oboru. Já už něco podobného zažil přesně před 10 lety, kdy jsem zvítězil v roce 2009 v kategorii „Osobnost roku“ v nízkoprahových sociálních službách a získal výroční cenu ČASOVANÁ BOTA od České asociace streetwork a s týmem čestné uznání – byli jsme v TOP 3 v kategorii Tým roku. Už tehdy to pro mě znamenalo velkou poctu. A to především z toho důvodu, že hlasovali lidé v oboru a pak definitivně rozhodovala odborná hodnotící komise. Samozřejmě jsem pociťoval obrovskou radost z úspěchu. Při této příležitosti je potřeba říct, že jsem měl kolem sebe i v rámci své profese skvělé a profesionální kolegyně a kolegy, s nimiž jsem mohl realizovat projekty, které mají smysl a hodnotu. Řada úspěchů v pomáhajících profesích zpravidla souvisí s tím, s jakým týmem spolupracujete. Chci jim všem bez rozdílu poděkovat za spolupráci, protože je to i zásluha lidí, kteří se podíleli na mém úspěchu, a právě jim patří velké Děkují. ■



Robert Knebl

- Je mu 41 let, má 2 děti, přes 18 let pracuje v pomáhajících profesích
- Absolvent Střední pedagogické školy a Gymnázia ve Znojmě, obor výchovná a humanitární činnost
- Na FHS UTB Zlín – IMS Brno vystudoval magisterský obor sociální pedagogika
- Spoluzakladatel K-centra a jeden z prvních streetworkerů ve Znojmě



- V brněnské charitní diecézi pracuje jako sociální pracovník 13 let
- V roce 2009 získal individuální ocenění výroční ceny ČASOVANÁ BOTA „Osobnost roku“ v nízkoprahových službách, kterou uděluje Česká asociace streetwork – 1. místo
- V roce 2018 i 2019 semifinalista ocenění GRATIAS „Budme profi“, kterou zastřešuje Ministerstvo práce a sociálních věcí
- V roce 2019 individuální ocenění Národní cena „Pečovatel(ka) roku – kategorie Sociální pracovník“ od Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR a Diakonie Českobratrské církve evangelické – 1. místo
- Týmové úspěchy, kterých byl součástí: v roce 2009 a 2012 čestné uznání (TOP 3) v kategorii „Tým roku“ v rámci ceny ČASOVANÁ BOTA a v roce 2009 i v kategorii „Skokan roku“ od České asociace streetwork



Uznávání odborné kvalifikace sociálního pracovníka a pracovníka v sociálních službách získané v zahraničí

Povolání sociální pracovník (dále jen SP) a pracovník v sociálních službách (dále jen PSS) je v České republice regulovaným povoláním. „Regulované povolání nebo činnost je takové povolání nebo činnost, pro jejichž výkon jsou v České republice předepsány právními předpisy požadavky, bez jejichž splnění nemůže osoba toto povolání či činnost vykonávat (kvalifikační požadavky, případně bezúhonnost, zdravotní způsobilost a další). Je-li povolání nebo činnost regulovaná, musí žadatel požádat o uznání odborné kvalifikace u příslušného uznávacího orgánu v České republice.“¹

Text: Mgr. Renáta Hejlová

Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen MPSV) je uznávacím orgánem pro vydávání rozhodnutí o odborné kvalifikaci pro výkon povolání SP a PSS dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon), a dle zákona č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a některých příslušníků jiných států a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o uznávání odborné kvalifikace).

KDO JE ŽADATELEM O UZNÁNÍ ODBORNÉ KVALIFIKACE

Chce-li žadatel (bez ohledu na to, zda je občanem České republiky, nebo cizím státním příslušníkem) vykonávat v České republice výše uvedená regulovaná povolání a vzdělání získal na zahraniční škole, mimo území České republiky, nebo na zahraniční škole se sídlem a akreditací v zahraničí na pobočce školy na území České republiky (např. Vysoká škola zdravotnictví a sociální práce sv. Alžbety), musí požádat MPSV o uznání odborné kvalifikace dle zákona o uznávání odborné kvalifikace.

CO JE TŘEBA K ŽÁDOSTI PŘEDLOŽIT

Pro posouzení odborné kvalifikace je třeba vyplnit interaktivní žádost, která je univerzální a je určena pro všechna regulovaná povolání. Pro potřeby MPSV je třeba v žádosti vyplnit tyto údaje: název regulované činnosti (sociální pracovník nebo pracovník v sociálních službách); jméno a příjmení; datum narození; státní příslušnost; stát a místo narození; adresa bydliště; doručovací adresa; telefonní

číslo; e-mail; typ dokladu o ukončeném vzdělání; číslo dokladu; název a adresa vzdělávacího zařízení; stát sídla vzdělávacího zařízení; doba trvání studia. Chybět nesmí datum, místo a podpis žadatele. Veškeré informace a odkazy na formuláře jsou ke stažení na <https://www.mpsv.cz/web/cz/uznani-odborne-kvalifikace>.

K žádosti je dále třeba doložit: kopii průkazu totožnosti nebo jiný doklad osvědčující státní příslušnost; kopii dokladu o odborné kvalifikaci (vysvědčení nebo diplom včetně dodatku apod.); případně také kopii osvědčení prokazující kvalifikaci (doklady o odborné kvalifikaci musí být přeloženy do češtiny – s výjimkou slovenštiny); kopii výpisu z evidence Rejstříku trestů; kopii lékařského posudku o zdravotní způsobilosti k výkonu povolání SP nebo PSS s jasným vyjádřením, zda je/není žadatel zdravotně způsobilý k výkonu povolání SP nebo PSS (lékařský posudek vydává registrující poskytovatel zdravotních služeb v oboru všeobecné praktické lékařství nebo v oboru praktický lékař pro děti a dorost a u zaměstnanců poskytovatel pracovně-lékařských služeb). Tiskopis pro vydání posudku není stanoven, může to být např. tzv. „výměnný poukaz“.

Doklady přiložené k žádosti mohou být doloženy v prosté kopii. Dle ustanovení § 22 odst. 6 zákona o uznávání odborné kvalifikace má však uznávací orgán v případě pochybností o pravosti předložených kopií právo požadovat předložení dokladů v originále nebo úředně ověřené kopii. Z dokladu musí být zřejmý jeho stupeň (tj. vzdělání základní, střední, vyšší odborné, vysokoškolské bakalářské nebo magisterské) a musí z něj vyplývat délka a obsah vzdělání a přípravy, který prokazuje. Úředně ověřený překlad do českého jazyka není nutný, avšak v případě důvod-

ných pochybností o správnosti překladu má uznávací orgán právo požadovat úředně ověřený překlad tlumočnickem zapsaným do seznamu znalců a tlumočnicků. Výpis z evidence Rejstříku trestů a doklad o zdravotní způsobilosti nesmí být starší než 3 měsíce. **Přijetí žádosti je osvobozeno od správního poplatku.**

Vyplněnou žádost, včetně požadovaných příloh, žadatel zašle na adresu: Ministerstvo práce a sociálních věcí, odbor sociálních služeb a sociální práce, oddělení koncepce sociální práce a vzdělávání, Na Poříčním právu 1/376, 128 01 Praha 2, nebo datovou schránkou – sc9aav. Dnem podání žádosti je zahájeno správní řízení ve věci uznání odborné kvalifikace k výkonu regulovaného povolání SP nebo PSS na území České republiky.

Pro urychlení řízení může žadatel vyplnit tzv. „Prohlášení“, kterým se vzdává práva na **vyjádření** k podkladům rozhodnutí dle ustanovení § 36 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), a práva na podání **rozkladu** dle ustanovení § 152 zákona ve věci rozhodnutí. Podpisem ředitele odboru sociálních služeb a sociální práce poté nabývá rozhodnutí právní moci. Tento postup MPSV doporučuje v případech, kdy je očekáván jasný (kladný) výsledek, zejména u PSS. Žadatel může také zplnomocnit jinou fyzickou nebo právnickou osobu ve věci podání žádosti pro celé řízení dle ustanovení § 33 odst. 2 písm. b) správní řád.

VZDĚLÁNÍ ZÍSKANÉ V ZEMÍCH EVROPSKÉ UNIE

Je-li žadatelem občan státu Evropské unie nebo získal-li vzdělání v některé zemi Evropské unie, MPSV ověřuje jeho odbornou kvalifikaci prostřednictvím systému IMI, který dle ustanovení § 3 odst. q) zákona o uznávání odborné kvalifikace slouží pro výměnu informací o vnitřním trhu. MPSV ověřuje, zda je povolání SP nebo PSS na území státu původu, tj. tam, kde žadatel získal odborné vzdělání, regulovaným povoláním, zda je obor studia na území daného státu uznatelným oborem pro výkon povolání SP nebo PSS a zda získaná kvalifikace opravňuje osobu v daném státě k výkonu povolání SP nebo

PSS. Na základě takto získaných informací MPSV vydá rozhodnutí.

VZDĚLÁNÍ ZÍSKANÉ V TZV. TŘETÍ ZEMÍ

Je-li žadatelem občan z tzv. „Třetí země“, o odborné kvalifikaci MPSV rozhoduje na základě doložených dokladů o vzdělání přeložených do českého jazyka, kterými jsou např. doklad o vyučení; maturitní vysvědčení; diplom o absolvování vyšší odborné či vysoké školy; rozhodnutí o uznání platnosti zahraničního dokladu o dosažení vzdělání v České republice vydané Krajským úřadem, odborem školství; rozhodnutí vydané MŠMT o uznání diplomu a potvrzení jeho rovnocennosti s vysokoškolským diplomem vydaným v České republice veřejnou vysokou školou; rozhodnutí vydané veřejnou vysokou školou o uznání vysokoškolského vzdělání a kvalifikace v České republice o rovnocennosti s vysokoškolským diplomem a dodatkem k diplomu.

Vydání rozhodnutí je pro žadatele nutné také z pohledu Ministerstva vnitra, které rozhoduje o vydání zaměstnaneckých karet² dle ustanovení § 42g odst. 2 písm. c), bod 1, zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů.³ A protože zákon umožňuje vykonávat povolání pracovníka v sociálních službách pouze na základě základního, resp. středního vzdělání, s podmínkou absolvovat do 18 měsíců ode dne nástupu kvalifikační kurz pro pracovníky v sociálních službách akreditovaný u MPSV, je na žadatele, který předloží doklad o získání alespoň základního vzdělání, pohlíženo jako na odborně kvalifikovaného. Ministerstvo vnitra nevydává zaměstnanecké karty těm pracovníkům, kteří jsou na území České republiky na krátkodobý pobyt v maximální délce 90 dní. Přesto však, chtějí-li během této doby vykonávat regulované povolání SP nebo PSS, musí požádat MPSV o uznání odborné kvalifikace.

VYDÁNÍ ROZHODNUTÍ

Podle ustanovení § 24 odst. 5 zákona o uznávání odborné kvalifikace je uznávací orgán povinen o žádosti rozhodnout bezodkladně, nejpozději však do 60 dnů

Ministerstvo vnitra nevydává zaměstnanecké karty těm pracovníkům, kteří jsou na území České republiky na krátkodobý pobyt v maximální délce 90 dní. Přesto však, chtějí-li během této doby vykonávat regulované povolání SP nebo PSS, musí požádat MPSV o uznání odborné kvalifikace.

ode dne předložení úplné žádosti, tzn. mající vyplněné všechny povinné údaje a doložené všemi doklady nezbytnými k posouzení žádosti. Jde-li o zvlášť složitý případ dle ustanovení § 25 odst. 2 zákona o uznávání odborné kvalifikace, rozhodne uznávací orgán ve lhůtě do 90 dnů. Tyto situace však nastávají zcela výjimečně. V současné době MPSV vydává rozhodnutí, je-li podání bez vad, v rozmezí 5–15 dní.⁴

Uznávací orgán vydá rozhodnutí, kterým a) uzná odbornou kvalifikaci, b) neuzná odbornou kvalifikaci. Za uznanou odbornou kvalifikaci správní orgán považuje i takové rozhodnutí, které nevyhoví žadateli v plném rozsahu, přičemž tyto situace se týkají pouze žadatelů o uznání odborné kvalifikace pro výkon povolání PSS. Je to např. tehdy, neabsolvoval-li žadatel ještě kvalifikační kurz pro pracovníky v sociálních službách. V takovém případě MPSV vydá rozhodnutí, „že je žadatel odborně kvalifikován k výkonu regulovaného povolání pracovník v sociálních službách dle ustanovení § 116 odst. 7 zákona, tj. pouze pod dohledem odborně způsobilého pracovníka v sociálních službách, nejdéle však po dobu 18 měsíců ode dne nástupu do zaměstnání, na území České republiky“. Žadatel po absolvování kvalifikačního kurzu akreditovaného u MPSV musí MPSV opět požádat o uznání odborné kvalifikace. K žádosti pak stačí doložit aktuální výpis z evidence Rejstříku trestů a doklad o zdravotní způsobilosti ne starší 3 měsíců a osvědčení o absolvování kvalifikačního kurzu pro pracovníky v sociálních službách akreditovaného u MPSV.

Druhým příkladem, kdy MPSV nevyhoví v plném rozsahu, je situace, kdy žadatel neabsolvoval kvalifikační kurz pro pracovníky v sociálních službách, ale prokazatelně získal (doloží např. rozhodnutí

Ministerstva zdravotnictví, rozhodnutí Krajského úřadu, rozhodnutí vysoké veřejné školy nebo tato skutečnost vyplne dotazem ze systému IMI) odbornou kvalifikaci pro výkon povolání dle ustanovení § 36 odst. 1 písm. a) až i) zákona č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činnosti souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních). Tehdy MPSV vydá rozhodnutí, „že je žadatel odborně kvalifikován k výkonu regulovaného povolání pracovník v sociálních službách dle ustanovení § 116 odst. 5 písm. a) a c) zákona, na území České republiky. V případě pracovního zařazení dle ustanovení § 116 odst. 1 písm. b) a d) zákona musí absolvovat kvalifikační kurz pro pracovníky v sociálních službách“.

Ve velmi ojedinělých případech se stává, že žadatel získal vzdělání pro výkon povolání SP a chce na území České republiky pracovat jako PSS (jsou to např. občané Ukrajiny). Pro uznání odborné kvalifikace v plném rozsahu v tomto případě bude MPSV opět požadovat rozhodnutí Krajského úřadu, rozhodnutí vysoké veřejné školy nebo tato skutečnost vyplne dotazem ze systému IMI, jedná-li se o žadatele ze zemí Evropské unie. MPSV poté vydá rozhodnutí, ve kterém vydá stanovisko k oběma povoláním, tedy SP a PSS.

PODÁNÍ ROZKLADU

Proti rozhodnutí může žadatel podat rozklad k ministryni práce a sociálních věcí prostřednictvím odboru sociálních služeb a sociální práce Ministerstva práce a sociálních věcí. ■

¹ Co je regulovaná činnost či povolání? [online]. [cit. 2019-02-18]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/co-je-regulovana-cinnost-ci-povolani>.

² Zaměstnanecká karta [online]. [cit. 2019-02-28]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/zamestnanecka-karta.aspx>

³ Žádost o vydání zaměstnanecké karty je oprávněn podat cizinec, pokud má odbornou

způsobilost pro výkon požadovaného zaměstnání a tato podmínka vyplývá z charakteru zaměstnání nebo ji stanoví mezinárodní smlouva, zejména má-li požadované vzdělání; v odůvodněných případech, zejména v případě důvodných pochybností, zda cizinec má požadované vzdělání nebo zda toto vzdělání odpovídá charakteru zaměstnání, je na žádost

ministerstva povinen prokázat, že jeho zahraniční vzdělání bylo uznáno příslušným orgánem České republiky.

⁴ Tento stav se však s ohledem na personální zajištění této agendy (1 úředník) a na množství žádostí zejména žadatelů z tzv. „Třetích zemí“ může prodloužit.

Kontaktní adiktologické centrum Vážka Oblastní charity Hodonín

Kontaktní centrum je služba sociální prevence poskytovaná podle § 59 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Cílovou skupinou jsou osoby ohrožené závislostí na návykových látkách, uživatelé nelegálních návykových látek a alkoholu, patologičtí hráči a jejich blízké osoby, pro které je určeno odborné poradenství. Cílem poskytování služby je snížení sociálních a zdravotních rizik spojených se zneužíváním návykových látek, a to prostřednictvím činností, které kontaktní centrum realizuje. Mezi základní činnosti kontaktního centra patří kontaktní práce, výměna použitých injekčních stříkaček za sterilní, distribuce zdravotnického materiálu potřebného k aplikaci drogy, testování na infekční choroby přenosné krví a pohlavním stykem, hygienický servis (možnost osprchovat se a vyprat si prádlo), základní potravinový servis, poradenství, krizová intervence, orientační drogové testy, základní zdravotní ošetření, zprostředkování kontaktu s úřady, zdravotnickými zařízeními a dalšími institucemi včetně možnosti doprovodu. Služby kontaktního centra jsou poskytovány bezplatně a anonymně, mezi základní principy práce s klientem patří nízkoprahový přístup, mlčenlivost, anonymita, dobrovolnost, respektování volby klienta, respektování práv klientů a vyžadování plnění základních povinností, zplnomocňování a aktivizace, prevence závislosti na sociální službě.

Text: PhDr. Táňa Faltisová,
vedoucí Kontaktního adiktologického
centra Vážka Oblastní charity Hodonín

Práce v kontaktním centru je pestrá: sociální pracovník nikdy neví, kdo a s jakým problémem v daný den do zařízení přijde, je proto nucen pohotově reagovat. Sociální pracovník s klientem operativně řeší všechny jeho obtíže. V případě, že požadavky klienta přesahují možnosti a rozsah poskytované služby, zprostředkovává mu služby jiného zařízení. Proto je velmi důležité, aby měl sociální pracovník přehled o spolupracujících organizacích, aby s nimi měl navázané kontakty a pokud možno dobré vztahy.

Hodonínské kontaktní centrum se potýká s nízkým počtem pracovníků na službě (2,6 úvazku v přímé péči), v mnoha ohledech je to velký problém. Nelze pracovat ve dvojicích, čímž je ohrožena bezpečnost pracovníků, v některých případech je potřeba omezovat provoz služby, sociál-

Práce v kontaktním centru je pestrá: sociální pracovník nikdy neví, kdo a s jakým problémem v daný den do zařízení přijde, je proto nucen pohotově reagovat.

ní pracovník se často dostává do eticky dilematických a problematických situací – není schopen poskytnout kvalitní službu všem žadatelům, musí se rozhodovat, zda bude svůj čas věnovat přímé práci s klienty, nebo administrativním povinnostem. Měl by zvládnout obojí, ale zároveň si uvědomuje, že reálně to není možné. V souvislosti s touto obtížnou situací je pracovník vystaven velkému stresu. Nepolevujeme v úsilí o navýšení úvazku v přímé péči o 1,0 – do příštích let je pro nás tento úkol prioritou.

Hodonínské kontaktní centrum sází na navazování a udržování dobrých vztahů se spolupracujícími organizacemi, pracovníci se pravidelně setkávají se svými kolegy z jiných služeb, ať už v rámci komunitního plánování sociálních služeb, nebo při jiných příležitostech, a absolvují odborné stáže v jiných zařízeních.

Dalším úskalím práce v kontaktním centru je špatná spolupráce s ambulantními psychiatry i s psychiatrickými nemocnicemi. Hledat pro uživatele nelegálních drog ambulantního psychiatra je jako hledat jehlu v kupce sena, v ordinacích se potýkají s odmítavým přístupem, což je odrazuje od další snahy hledat pomoc jinde. V případě, že se klient rozhodne pro léčbu závislosti, na přijetí na detox se čeká tak dlouho, že si to klient do té doby desetkrát rozmyslí, protože jeho odhodlání může být v začátcích křehké. Sociální pracovník je v těchto situacích bezmocný.

Jako problém vnímáme také to, že se nám nedaří proniknout na drogovou scénu v malých městech a vesnicích v okolí Hodonína. Služby Kontaktního adiktologického centra Hodonín jsou totiž poskytovány nejen v samotném Hodoníně, ale v terénní formě také v obcích spadajících do katastru obce s rozšířenou působností (dále jen „ORP“) Hodonín. Máme navázanou spolupráci s městskou policií některých měst v ORP Hodonín, víme tedy o výskytu problematických jevů, avšak získat si důvěru uživatelů drog, kteří nás mohou v terénu potkat pouze sporadicky, je velmi obtížné. Častější objíždění všech obcí však není s ohledem na nízký počet pracovníků možné.

Hodonínské kontaktní centrum sází na navazování a udržování dobrých vztahů se spolupracujícími organizacemi, pracovníci se pravidelně setkávají se svými kolegy z jiných služeb, ať už v rámci komunitního plánování sociálních služeb, nebo při jiných příležitostech, a absolvují odborné stáže v jiných zařízeních. V posledních dvou letech se nám podařilo nastavit do té doby značně problematickou spolupráci s OSPOD Hodonín k oboustranné spokojenosti, za což jsme velmi rádi. Pravidelně realizujeme společné pracovní schůzky, v rámci nichž reflektujeme průběh i efekt naší spolupráce, vyjasňujeme vzájemná očekávání a operativně řešíme problémy, které se vyskytnou. Zároveň se také v mnohem větší míře účastníme případových konferencí pořádaných OSPOD. Se sociálními pracovníky OSPOD máme velmi dobré a korektní pracovní vztahy a věříme, že spolupráce s kontaktním centrem je pro ně přínosem, protože v nejobecnějším slova smyslu máme společný cíl – přispívat k řešení náročné životní situace

Pravidelně realizujeme společné pracovní schůzky, v rámci nichž reflektujeme průběh i efekt naší spolupráce, vyjasňujeme vzájemná očekávání a operativně řešíme problémy, které se vyskytnou.

klienta. Za velmi dobrou považujeme také spolupráci s terénními sociálními pracovníky města Hodonína a se sociálními pracovníky ostatních sociálně preventivních služeb poskytovaných na Hodonínsku. Společnou iniciativou jsou schůzky sociálních pracovníků konané pravidelně jednou měsíčně a řešící konkrétní aktuální sociální problémy v regionu, které mají tendenci se prohlubovat (především pak bezdomovectví osob s duševním onemocněním atd.), přičemž zástupce každé sociální služby může danou situaci objasnit ze svého úhlu pohledu, poskytnout informace, které ostatním dosud chyběly, a může také ke zlepšení situace přispět způsobem, který mu umožňuje charakter jeho sociální služby. Tyto schůzky jsou příkladem dobré praxe, efektivní spolupráce a snahy táhnout za jeden provaz při řešení problémů, které se týkají nás všech.

V oblasti propagace služby se nám osvědčily samolepky, které vylepujeme

na veřejných místech, o kterých víme, že se tam pohybují uživatelé drog. Samolepky obsahují stručnou informaci o službě kontaktního centra a kontakty na pracovníky. Díky nim jsme získali nové klienty a rozšířili povědomí o službě v řadách uživatelů drog.

Největším úspěchem je pro nás však stabilizace týmu kontaktního centra po personální stránce. V roce 2019 poprvé za velmi dlouhou dobu neodešel ani

jeden pracovník a se stabilním a spokojeným pracovním týmem vstupujeme také do roku 2020. Atmosféra na pracovišti je otevřená, kreativní, pohodová, což vnímají i klienti.

V letošním roce oslaví hodonínské kontaktní centrum 20. narozeniny. Za tu dobu byly služby poskytnuty několika tisícům osob ohrožených závislostí, které zde našly útočiště ve chvíli, kdy neměly kam jít. Přejeme centru hodně trpělivosti v boji s drogovou závislostí, která ničí lidské životy, empatické sociální pracovníky, klienty, kteří by v něm našli dočasně útočiště, a hodně malých úspěchů, které jsou vždy prvním krokem k dosažení velkého cíle.

Článek byl vydán v rámci projektu MPSV – „Systémová podpora profesionálního výkonu sociální práce II“, reg. č. CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_017/0003751, financovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost a státního rozpočtu České republiky.



Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost



Tábor

Asociace poskytovatelů
sociálních služeb ČR

vás zve dne
24. 4. 2020
na konferenci

SOCIÁLNÍ PRACOVNÍK MANAŽEREM V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH



Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

reg. číslo: CZ.03.2.63/0.0/17_071/0007696

KONFERENCE SOCIÁLNÍ SLUŽBY ODBORNĚ

www.apsscr.cz, menu Konference & Kongresy & Semináře

Připravované akce projektu Systémová podpora sociální práce v obcích

Text: Mgr. Šárka Tovt

V projektu Systémová podpora sociální práce v obcích budeme realizovat ještě řadu akcí, které jsou určené především sociálním pracovníkům z veřejné správy, ale mohou být zajímavé i pro sociální pracovníky z jiných organizací či resortů.

V měsíci březnu 2020 se uskuteční série metodických školení na téma Dokumentace činnosti sociální práce, a to v Brně, v Ústí nad Labem a v Hradci Králové. Metodické školení je určeno sociálním pracovníkům, kteří jsou zaměstnáni v oblasti veřejné správy, a je zaměřeno zejména na otázky dokumentace (účel a forma, legislativní ukotvení vč. souvislostí a specifik prostředí úřadu, předávání informací a Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka). Další metodická školení jsou plánována na podzim 2020 a budou se zabývat dalšími aktuálními tématy v oblasti výkonu činnosti sociální práce v obcích.

V projektu dále probíhají kazuistické semináře, které se konají v „krajských“

oblastech (kanceláře Praha, Hradec Králové a Olomouc). Tyto semináře jsou určeny primárně pro sociální pracovníky obecních úřadů. V rámci setkání probíhá diskuze nad konkrétní kazuistikou, kterou mohou účastníci předem zaslat realizačnímu týmu projektu. Účelem je sdílení zkušeností, dobré praxe i nejasností sociálních pracovníků v obcích, je zde možnost vzájemné výměny informací o postupech a poznatcích z praxe. Semináře jsou facilitovány oblastními metodiky projektu. Kazuistické semináře proběhnou tento rok v měsíci dubnu, červnu, září a listopadu, a to ve všech zmíněných projektových oblastech.

Na červen 2020 připravujeme také workshop, který se tentokrát zaměří na problematiku sociálních kurátorů. Workshop cílí na sociální pracovníky

obecních a krajských úřadů, ale také na sociální pracovníky kontaktních pracovišť úřadu práce, včetně vedoucích pracovníků. Workshop se zaměřuje nejen na podporu předávání informací, spolupráci a hledání konkrétních řešení jednotlivými sociálními pracovníky, ale také na předání aktuálních informací o sociální práci v přenesené působnosti krajského a obecního úřadu, včetně novinek z aktuálního dění v oboru sociální práce. Tématem dalšího workshopu, který by se měl uskutečnit v říjnu tohoto roku, bude oblast vzdělávání sociálních pracovníků.

Více informací o konkrétních datech jednotlivých akcí a projektu i prezentace z již uskutečněných akcí naleznete na webových stránkách MPSV <https://www.mpsv.cz/web/cz/systemova-podpora-socialni-prace-v-obcích>. ■



Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost



INZERCE

Nový vzdělávací program Sociální práce na VOŠ, SPŠ a SOŠS a CR ve Varnsdorfu

ČR se dlouhodobě potýká s nedostatkem kvalifikovaných pracovníků v sociální oblasti – zejména v odborné profesi sociální pracovník.

Poptávku po kvalifikovaných pracovnících zaznamenala právě Vyšší odborná škola ve Varnsdorfu, která s úřady dlouhodobě spolupracuje (v rámci poskytování odborné praxe studentům školy) a rozšířila svou nabídku o vzdělávací program 75-32-N/01 Sociální práce v denní i dálkové formě vzdělávání.

Své stanovisko k oprávnění absolventů studijního programu vykonávat regulované povolání „sociální pracovník“ k akreditovanému vzdělávacímu programu (od 1. září 2019) podalo i Ministerstvo práce a sociálních věcí v Praze: „Absolventi vzdělávacího programu 75-32-N/01 Sociální práce jsou podle zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů oprávněni vykonávat regulované povolání Sociální pracovník“.

Vzdělávání je zaměřeno na odbornou teoretickou a praktickou přípravu studentů. Připravuje absolventy pro přímou práci

s uživateli sociálních služeb realizovanou pod supervizí vysokoškolsky vzdělaného pracovníka. Absolventi jsou diplomovanými specialisty v oboru sociální práce.

Jsou připraveni pro sociální práci v registrovaných sociálních službách, tj. oblasti služeb sociální prevence a služeb sociální péče. Absolventi se uplatní tam, kde se provádí sociální práce s klienty (jednotlivci, rodinami, skupinami a komunitami).

Uplatní se v neziskovém sektoru, ale i ve veřejné správě, tj. na ministerstvu práce a sociálních věcí a samosprávných celcích (obcích i krajích), ale i ve školství, zdravotnictví, na ministerstvu vnitra, spravedlnosti i obrany.

Studium je zakončeno absolutoriem z cízího jazyka (volba z anglického, německého nebo ruského), z odborných předmětů: **Metody sociální práce, Sociální politika a Právo.**



Vyšší odborná škola, Střední průmyslová škola
a Střední odborná škola služeb a cestovního ruchu,
Varnsdorf, Bratislavská 2166, příspěvková organizace



Součástí absolutoria je obhajoba absolventské práce, kterou student zpracovává ve třetím ročníku na zvolené téma.

Vyšší odborná škola Varnsdorf nabízí ještě další vzdělávací programy:

a) **netechnické:** veřejnosprávní činnosti; bezpečnostně právní činnosti; cestovní ruch;

technické: informační technologie; počítačovou grafiku v technických oborech, strojírenství s využitím CAD/CAM technologií, výrobu, přenos a užití elektrické energie

b) **NOVĚ OD 1. 9. 2020**
DIPLOMOVANÁ VŠEOBECNÁ SESTRA

c) **NOVĚ OD 1. 9. 2020**
PRODUKTOVÝ DESIGN

Více na: www.skolavdf.cz

Kontakt: Jitka Nagyová
e-mail: jitka.nagyova@skolavdf.cz
mobil: 778 538 686.

K nároku na poskytnutí sociální služby u cizinců

Vítám příspěvek kolegy Mgr. Večeři v Listech sociální práce č. 20/2019 věnovaný přístupu cizinců k sociálním službám. Problematika je správně uváděna v kontextu koordinace sociálního zabezpečení v rámci Evropské unie. Tato sféra není sociálním pracovníkům příliš známá, nepracují-li přímo v oblasti sociálních dávek, důchodů nebo zdravotního pojištění. Příspěvek zachycuje spíše hledisko pobytové služby. Ráda bych zde doplnila ještě pohled ambulantní služby zaměřené přímo na cílovou skupinu cizinci a migrantů a zkoumanou oblast nepatrně rozšířila. (Pozn.: budu používat variantně pojem cizinec/migrant.)

Text: Mgr. Michaela Límová,
Centrum pro integraci cizinců, o. p. s.,
michaela.limova@cicpraha.org

Je nutno souhlasit s výrokem, že ekonomické a demografické faktory přispívají ke zvýšení počtu cizinců v ČR. Složení příchozích má však dlouhodobě charakter ekonomické migrace, tedy osob v produktivním věku. Kolega Večeřa uvádí zevrubný výčet oprávněných osob. V textu je správně uvedeno, že občanství ČR, jazyková nebo sociálně-kulturní bariéra není důvodem k odmítnutí žadatele o službu. Text ovšem zohledňuje (po ujištění se, že cizinec spadá do jedné z výše uvedených kategorií) pouze hledisko nepříznivé sociální situace a ze strany služby následně přijetí nebo odmítnutí. Sociální služby však nelze v těchto souvislostech vnímat jako jednoduše celek.

K JAKÝM SOCIÁLNÍM SLUŽBÁM TEDY PŘÍSTUP JE A K JAKÝM NENÍ?

Cizinci/migranti jsou výslovně cílovou skupinou *sociálního poradenství*. To je sociální služba relativně nízkoprahového charakteru, kterou cizinci snadno naleznou a hojně využívají v mnoha běžných životních situacích. V ČR funguje řada organizací, které se na cizince přímo specializují. Kromě OSP jsou v některých místech migrantům k dispozici sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi (s migrační minulostí) nebo sociální rehabilitace zaměřená na pracovní uplatnění.

Podle § 4 odst. (3) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, základní a odborné sociální poradenství se poskytuje navíc osobě, která je obětí trestného činu, pokud oprávněně pobývá na území České republiky, a osobě, která je obětí trestného

činu obchodování s lidmi nebo trestného činu zavlčení. Přesto, že to může vypadat jako řídký jev, nejsou cizinci ani v České republice nebo při pohybu přes ČR uchráněni nebezpečí obchodu s lidmi, a to jak za účelem sexbysnyusu, tak pracovního vykořisťování. Tyto osoby mají navíc přístup k sociálním službám v § 57, 60 a 69 citovaného zákona (azylové domy, krizová pomoc a terénní programy).

Dále je potřeba vědět, že sociální služby uvedené v § 57, 59 až 63 a § 69 jsou poskytovány cizincům *legálně pobývajícím na území ČR*: azylové domy, krizová pomoc, kontaktní centra, intervenční centra, denní centra, nízkoprahová centra pro děti a mládež, noclehárny, terénní programy. Vzhledem k demografickým ukazatelům je přirozené, že cizinci mají čím dál větší podíl na počtu uživatelů některých ambulantních a terénních služeb. Z praxe vidíme, že řada služeb si již na tento fakt zvykla a úspěšně se učí s touto cílovou skupinou zacházet.

VYUŽIJTE CIZINEC/CIZINKA SOCIÁLNÍ SLUŽBY?

Přesto, že zákon o sociálních službách definuje okruh oprávněných osob velkoryse, nemají některé kategorie cizinců k sociálním službám reálné přístupy, vyjma odborného sociálního poradenství a některých služeb prevence (sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, NZDM, intervenční centra...). Ve výčtu podle § 4 se jedná zejména o případy, kdy cizinci/cizince *zkrátka končí jeho/její pobytové oprávnění*. Kupříkladu pracovník pobývajících zde na sezónní vízum je nucen opustit Českou republiku/Schengenský prostor po uplynutí platnosti víza (3 měsíce, 6 měsíců).

Další cizí státní příslušníci si pak nemožnou „dovolit“ pozbyť svoji pracovní schopnost, přestat generovat dostatečný příjem a vykazovat znaky závislosti na systému sociálních dávek a služeb. Jedná se zejména o osoby s povolením k dlouhodobému pobytu, které musí *tzv. plnit účel pobytu* (typicky držitel zaměstnanecké karty, ale i např. podnikání). Tedy pracovat, podnikat, což je správním orgánem (Oddělení pobytu cizinců MV ČR, nikoli cizinecká policie) přešetřováno nejméně při každém prodlužování povolení k pobytu. Kromě nepřerušované práce musí tento člověk mít dostatečnou mzdu, příjem jak pro sebe, tak případně pro další společně posuzované osoby. To platí pro všechny cizince ze zemí mimo EU do doby, než je jim povolen trvalý pobyt, typicky po pěti letech nepřetržitého pobytu v ČR. Je tedy např. velmi nepravděpodobné, že by cizinec/cizinka byl/a v evidenci uchazečů o zaměstnání po 6měsíčním pracovním poměru v ČR, a tedy z tohoto titulu byl/a oprávněnou osobou pro sociální služby.

Důležitými faktory přístupu k sociálním službám je i neznalost jejich nabídky ze strany migrantů, a v neposlední řadě nejistota služeb samotných o okruhu oprávněných osob, jedná-li se o občany jiných států. Kolega uvádí jako další aspekty této problematiky odlišnost, jazykovou bariéru, ale správně tyto rysy nezdůrazňuje. Jak je z uvedeného patrné, valná většina cizinců se bude zajímat o sociální služby až po získání trvalého pobytu, tedy po nejméně pěti letech nepřetržitého pobytu v České republice. V této době bude jejich znalost českého jazyka již pravděpodobně taková, že bude možné se s pracovníky služby porozumět. Rovněž tzv. kulturní odlišnosti by neměly být tak velké, jako mohou někteří pozorovatelé popisovat krátce po příjezdu cizince/cizinky. Ovšem je možné, že s úbytkem kognitivních funkcí dojde i k vyblednutí naučeného jazyka a k návratu ke starším mentálním vzorcům, což může komplikovat zejména pobytové služby.

Cizinecká problematika je poměrně složitá a sociální pracovníci jiných služeb nebo úřadů nemusejí mít v této oblasti dostatečnou erudici. Je možné se vždy obrátit na organizace, které mají cizince jako výlučnou cílovou skupinu a tato sféra je pro ně tak říkajícím denním chlebem. Cílem je, aby se i k cizím státním příslušníkům dostaly ve výsledku správné informace a adekvátní pomoc. ■

Cizinecká problematika je poměrně složitá a sociální pracovníci jiných služeb nebo úřadů nemusejí mít v této oblasti dostatečnou erudici.

Otevřený dopis sociálních pracovníků ministryni práce a sociálních věcí

Vážená paní ministryně,

obracíme se na Vás jako sociální pracovníci s mnohaletou praxí a jako členové profesních organizací, které sdružují stovky sociálních pracovníků v ČR. V poslední době došlo v oblasti sociální práce a sociálních služeb k mnoha událostem, které bylo potřeba komentovat (kauzy ÚSP Vejprty, Domov Slunečnice...). Všimli jsme si, že ne vždy média zachytila vhodné použití termínu pro jednotlivé zúčastněné odborníky, tedy že došlo k přepisu Vašich sdělení zavádějícím způsobem.

Paní ministryně, jsme si vědomi, že „pouhým“ správným používáním terminologie nedojde ke zlepšení stavu v sociální sféře, která spadá do kompetence Ministerstva práce a sociálních věcí. Víme však, jak je v tomto oboru důležitá práce s veřejností. Z tohoto důvodu považujeme za důležité zdůraznit zásadní rozdíly mezi zcela různými pracovními pozicemi:

Sociální pracovník je odborník, který získal vysokoškolské vzdělání studiem v bakalářském, magisterském nebo doktorském studijním programu (VŠ) nebo vyšší odborné vzdělání (VOŠ), a to v oboru sociální práce a příbuzných oborech. **Pracovník v sociálních službách** je oproti tomu člověk, který vykonává přímou obslužnou péči, základní výchovnou nepedagogickou činnost, pečovatelskou činnost, nebo pracuje pod dohledem sociálního pracovníka. Zjednodušeně řečeno, kvalifikaci získává ve 150hodinovém kurzu, který je možné dokonce absolvovat až do 18 měsíců od nástupu do zaměstnání.

Obě pozice mají nezastupitelnou úlohu v oblasti sociální práce a sociálních služeb. Agenda sociálních pracovníků je však nesrovnatelně komplexnější; v jejich popisu práce je celá škála činností od konkrétní pomoci, přes vyhodnocování vhodných způsobů řešení až po návrhy pro makro-praxi. Kupř. v pobytových službách může být jeden sociální pracovník a mnoho pracovníků v sociálních službách; není to tedy tak, jak uvedla po události v ÚSP Vejprty TV Seznam 20. 1. 2020 v rozhovoru s Vámi: „Novela zákona o sociálních službách, která počítá s navýšením sociálních pracovníků na počet klientů“, a konstatuje, že, “za posledních pět let jsme navýšili platy sociálních pracovníků o více než polovinu“, mluvíce o pečujícím personálu této pobytové služby. Zdroj: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/pozar-ve-vejprtech-prestrelka-mezistarostkou-a-ministryni-malacovou-86743> Podobně v článku zde: Ministryně Maláčová slíbila méně klientů na jednoho sociálního pracovníka. Odborníci ale nevědí, odkud se budou brát, <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/chybi-tisic-pecovatelunechte-nam-ukrajince-zadaji-domovy-po-tragedii-ve-vejprtech-86814>.

Vnímáme, že ani po 100 letech existence profesionální sociální práce v ČR není obsah práce sociálního pracovníka vždy správně uchopen a používán z pohledu státních orgánů i samospráv. Sociální pracovníci však vědí, jaká je jejich agenda, neboť byli a jsou v tomto směru vzděláváni na veřejných vysokých školách a vyšších odborných školách. Vítáme Vaše rozhodnutí posílit sociální práci na obcích, tedy tam, kde se stát setkává s občanem v nouzi či určité potřebě. Sociální práce je, kromě veřejné správy a sociálních služeb, vykonávána i v dalších rezortech, které jsou prozatím ošetřeny v § 1 Zákona o sociálních službách.

Prosíme, nechte však na jednotlivých sociálních pracovnících, jaké metody práce zvolí. Ti jsou připraveni co nejkvalitněji odvádět svoji práci tak, aby vyhověli společenskému zadání a přitom vždy zachovávali lidskou důstojnost těch, kterým může být jinými subjekty upírána.

Vážená paní ministryně, neváhejte své sociální pracovníky oslovit pro další společnou práci ve prospěch lidí, kteří nemají stejné startovní podmínky, těch z nás, kdo se ocitli v těžkostech. Sociální pracovníci jsou a chtějí být Vašimi zásadními partnery ve sféře, kterou se nyní pokoušíte zlepšit návrhy zákonů a dalšími opatřeními. Rádi Vám budeme k dispozici pro konzultace v našem oboru jako zkušení sociální pracovníci i prostřednictvím organizací, kterých jsme členy.

Paní ministryně, blahopřejeme Vám ke Světovému dni sociální práce, který si připomínáme 17. března, a přejeme vše dobré ve Vaší práci.

Mgr. Michaela Límová, sociální služby, člen výboru Profesní komory sociálních pracovníků, z. s. (PKSP) a člen Společnosti sociálních pracovníků ČR (SSP ČR)
PhDr. Pavel Pěnkava, Ph.D., výkon státní správy na obcích, člen Společnosti sociálních pracovníků ČR
PhDr. Pavla Kodymová, Ph.D., Katedra sociální práce FF UK
Mgr. Petr Antoni, člen SSP ČR, sociální služby
Mgr. Andrea Tajanovská, řídící rada Profesního svazu pracovníků v sociálních službách APSS ČR
PhDr. Ivana Davidová, výkon státní správy na obcích, členka Společnosti sociálních pracovníků ČR
Mgr. Šárka Vlková, výkonná ředitelka PKSP, z. s.

5. 3. 2020

Věra Pohlová: Sociální práce a život ve 20. století

Věra Pohlová, absolventka Masarykovy státní školy zdravotní a sociální péče, je jednou z mnoha, kdo zasvětili svůj život poválečné sociální práci, ale jako jedna z mála nám o svém životě, rodině i cestě praxí a příprav na ni mohla ještě dnes vyprávět. Její osobní život protnuly všechny významné události v domácích dějinách 20. století, které se v různé míře intenzity i důležitosti objevují na pozadí jejího osobního příběhu a zároveň tvoří milníky v popisovaných proměnách domácí podoby sociální práce.



Pavla Kodymová

Renata Honsů

Věra Pohlová

Sociální práce a život
ve 20. století

KAROLINUM

Není bez zajímavosti, nakolik se sociální práce prolínala životem Marie Pohlové také v kontextu rodinné historie: otec, absolvent práv a soudce, byl celý svůj profesní život činný v okresní péči o mládež a iniciativně se podílel i na dalších

formách podpory potřebných, ona sama byla sociální pracovnice a její manžel, absolvent teologie – farář (než musel změnit profesi) – podporoval rozvoj sociální práce v Církvi československé husitské. Oběma, jak otci, tak manželovi,

byly tyto aktivity v důsledku politických změn z různých, dnes již těžko akceptovatelných důvodů znemožněny.

A CO ŘEKLA O TOMTO PROJEKTU ONA SAMA?

„Mám tedy vyprávět o svém životě? Já – Věra Pohlová, rozená Nedělková? O životě, který jsem prožila? O jeho kořenech, o bohaté koruně plné větví, květů a plodů zmítaných bouří, zavlažovaných deštěm, svíraných mrazem, o zeleném stromě života? Jak ráda bych zachytila všechnu tu mohutnost života, ale moje pero je slabé. Záznamy nemohou zachytit v plnosti to, co živé srdce procítilo. Snad moje děti či jiní najdou na těchto stránkách alespoň něco z toho, co bych ráda předala ve svých vzpomínkách.

V dětství a mládí nám mnohé ujde, něco nechápeme nebo nejsme dost pozorní, jiné se nám vryje do paměti hluboko – paměť zachová útržky, které se vynořují z mlhy. Dětství a mládí je obdobím, které nemůžeme srovnat s ničím jiným. Život se stává laskavějším, když na něj vzpomínáme. Jak rádi bychom vrátili do přítomnosti ty, kteří již navždy odešli. Často si až nyní uvědomujeme, co nám jejich životní historie chtěla říci, čím nám byli i na co jsme se jich zapomněli zeptat. Snažíme se přiblížit si život, jak se rozvíjel v našem rodu. Ale co má generace, co já sama? Jak jsme den za dnem žili, naše směřování se proměňovalo a stávali jsme se jinými. Stále jsme doufali, měli jsme život udržující naději i ve shonu dní. Někdy jsme bývali nešťastní, zoufalí, ale nepřijímali jsme život bez vzpoury. Jak vzácné byly chvíle radosti z věcí bez poskvrny, z lidského dotyku porozumění, z goethovské chvíle okouzlení. Mnohé sny a touhy převálcovala povinnost ženy – manželky, matky, dcery, zaměstnané pracovnice. V denním shonu leccos zešedlo, zářivé barvy dychtivého mladého snu pohasly. Život plyne jako voda, nelze ho žít nanečisto, nic nevrátíme, nezastavíme. Co jsme žili již ode dne narození, to nás provází až do stáří. A za vše se v životě platí...

V čem jsme selhali, v čem jsme obstáli? Proč jsme se radovali i trápili, za co vše odpovídáme? Největším pokladem i odpovědností jsou naši potomci, naši pokračovatelé. Pro ně bych chtěla zachytit prchavé okamžiky našeho poznání. Budou-li chtít naslouchat, snad něco z toho pochopí.“ ■

Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR ve spolupráci
s Magistrátem Hlavního města Prahy Vás zve na unikátní seminář

CO POTŘEBUJETE VĚDĚT O DEMENCI ANEB JAK PEČOVAT O BLÍZKÉHO ČLOVĚKA



Komu je kurz určen?

Kurz je určen pro občany Hlavního města Prahy, kteří doma pečují o svého příbuzného nebo blízkého člověka s demencí.

Co se na kurzu dozvíte?

- Jak nemoc probíhá a jaké jsou příznaky v jednotlivých fázích.
- Jak komunikovat s člověkem s demencí.
- Jak podpořit člověka s demencí tak, aby byla co nejvíce zachována jeho samostatnost a prodloužila se doba jeho setrvání v domácím prostředí.
- Jak přizpůsobit prostředí, aby bylo podpůrné a bezpečné.
- Jaká je možnost podpory pro osoby s demencí a pro osoby pečující.

Vzdělávání je podpořeno využitím speciální technologie virtuální reality, díky níž se můžete na svět podívat očima člověka s demencí a na vlastní kůži prožít, jak tento člověk vnímá své okolí a jaké pocity to v něm může vyvolávat.

Kolik kurz stojí?

Vzdělávací projekt je finančně podpořen Magistrátem Hlavního města Prahy a kurzy jsou pro účastníky **ZDARMA**.

Kde se kurz koná?

Palata - Domov pro zrakově postižené

Na Hřebenkách 737/5, 150 00 Praha 5 Smíchov

Z jakých termínů můžete vybírat?

4. dubna, 18. dubna, 16. května, 6. června,
13. července, 3. srpna, 29. srpna, 12. září, 24. října,
21. listopadu, 28. listopadu

Vždy v čase 9.00-12.00 nebo 13.00-16.00

Jak se přihlásit?

Přihlášku pošlete na e-mail kurzy@apsscr.cz.
Uveďte následující údaje:

- jméno a příjmení
- bydliště
- telefonní číslo a e-mail
- termín kurzu, který jste si vybrali, a čas, ve kterém se chcete v daný den zúčastnit

Každý účastník obdrží zdarma brožuru **Chci zůstat doma**, která obsahuje stručný a praktický návod na to, jak postupovat v situaci, kdy je třeba péče druhé osoby. Dále obdrží materiály se základními informacemi k demenci a jejímu průběhu.



NADACE
KRÁSA POMOCI

PODPORA VÝZNAMU
Mezilidských Vztahů



**SVĚTOVÝ DEN SOCIÁLNÍ PRÁCE
17. BŘEZNA 2020**

#WSWD2020



www.ifsw.org



březen 2020
www.apsscr.cz
www.listy.sp.cz